



Ewaluacja projektu „Cybernauca” – raport końcowy

dr Małgorzata Baran

dr Paweł Maranowski

Warszawa, grudzień 2018 r.

Zrealizowano w ramach projektu
„Cybernauca – kompleksowy projekt
kształtowania bezpiecznych zachowań w sieci”
finansowanego przez Ministra Edukacji Narodowej



MINISTER
EDUKACJI
NARODOWEJ

Projekt jest finansowany przez Ministra Edukacji Narodowej ze środków zadania publicznego „Poprawa kompetencji pracowników szkoły, uczniów i ich rodziców w zakresie bezpiecznego korzystania z cyberprzestrzeni oraz reagowania na zagrożenia”.

Spis treści

Podsumowanie	4
Metodologia	6
Dobre praktyki – co wpływa na sukces szkoły w ramach edukacji na rzecz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w sieci?	9
Ocena projektu „Cybernauci” – dane ankietowe	19
Wzrost wiedzy w zakresie bezpieczeństwa w Internecie – ankiety powarsztatowe	20
Uczniowie – badanie ex post	22
Uczniowie szkół podstawowych – klasy I – III	22
Uczniowie szkół podstawowych (klasy IV – VII oraz gimnazjum)	27
Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	33
Rodzice – badanie ex post	39
Nauczyciele – badanie ex post	44
Spis wykresów	51

Podsumowanie

Niniejszy raport z badania ewaluacyjnego ex post jest ostatnim raportem prezentowanym w ramach projektu „Cybernauci – kompleksowy projekt kształtowania bezpiecznych zachowań w sieci”. Najważniejszym celem projektu było podniesienie kompetencji uczniów, ich rodziców i nauczycieli w zakresie bezpiecznego korzystania z cyberprzestrzeni oraz reagowania na zagrożenia. Cel ten, jak pokazują aktualne badania oraz poprzednie ewaluacje interim, został osiągnięty w pełni. Projekt „Cybernauci” okazał się sukcesem na wielu etapach. Po pierwsze odpowiedział na potrzeby odbiorców w zakresie edukacji na rzecz bezpiecznego korzystania z Internetu. Wypełnił on istotną lukę w sytuacji, w której brak jest kompleksowego systemu edukacji cyfrowej i medialnej. Po drugie w ramach projektu przyjęto, że odbiorcy projektów powinni nie tylko poznawać negatywne strony Internetu, ale również te pozytywne, które służą efektywnemu procesowi nauczania. To ważne, ponieważ jak pokazują nasze badania, wiele z działań szkół w Polsce opiera się tylko na tym pierwszym odstrasżającym elemencie sieci. I w końcu po trzecie, jakość prowadzonych warsztatów została oceniona bardzo wysoko. Zarówno jeśli rozpatrujemy tematyki zajęć, ich poziom, jak i sam sposób ich prowadzenia – większość stosowanych przez nas w badaniach wskaźników wskazywała na dobre i bardzo dobre oceny poszczególnych elementów projektu.

Podsumowanie najważniejszych wyników badania ilościowego:

1. Udział w projekcie przyczynił się w analizowanych kategoriach badanych do wzrostu wiedzy w zakresie zagrożeń odnoszących się do korzystania z Internetu. Największy przyrost wiedzy zaobserwowano wśród rodziców uczestniczących w warsztatach.
2. Rodzice są również tą grupą, dla której udział w projekcie „Cybernauci” był jedyną szansą na uczestnictwo w szkoleniach na temat bezpiecznego i kreatywnego korzystania z Internetu. Jedynie 30% badanych rodziców stwierdziło, że brało udział w innych szkoleniach. O potrzebie szkoleń świadczą też deklaracje badanych w pytaniu o organizację warsztatów również dla innych rodziców, nauczycieli i uczniów.
3. Uczestnicy warsztatów wysoko oceniają swoją wiedzę na temat różnych działań

i zachowań zwiększających bezpieczeństwo w sieci. Najlepiej badani oceniają swoją wiedzę w zakresie problemów związanych z użytkowaniem portali społecznościowych. Najgorzej oceniają wiedzę odnoszącą się do specjalistycznej tematyki, jak na przykład zabezpieczenia komputera przed hakerami, czy też zabezpieczenie sieci WIFI przed włamaniem.

4. Warsztaty prowadzone w ramach projektu „Cybernauci” zostały ocenione przez ich uczestników. Zdaniem wszystkich badanych warsztaty były interesujące i przyczyniły się istotnie do zwiększenia wiedzy w zakresie bezpiecznego i kreatywnego korzystania z Internetu.

Podsumowanie analizy studiów przypadków:

W ramach studiów przypadku koncentrowano się na czynnikach, które wpływają na sukces szkoły w aspekcie edukacji na rzecz bezpiecznego Internetu. Stanowią one jednocześnie rekomendacje w zakresie poprawy efektywności działań na rzecz edukacji cyfrowej i medialnej w szkole:

1. Wykształcenie się silnego liderstwa w ramach szkoły, które będzie działać innowacyjnie na rzecz kształcenia dobrych postaw w zakresie bezpiecznego korzystania z Internetu.
2. Aktywne włączenie w działalność szkoły rodziców.
3. Wykorzystanie przez nauczycieli narzędzi informacyjno-komunikacyjnych na różne sposoby: jako źródło wiedzy przydatne w przygotowaniu się do lekcji, jako narzędzia wykorzystywane w trakcie zajęć lekcyjnych (np. tablica interaktywna oraz smartfon) oraz jako narzędzia komunikacyjne wykorzystywane w komunikacji bezpośredniej pomiędzy uczniami i nauczycielami.
4. Organizacja dodatkowych przedsięwzięć dotyczących bezpośrednio kwestii bezpieczeństwa w Internecie na przykład takich jak: inscenizacje teatralne, zawody sportowe, czy też konkursy plastyczne.
5. Wykorzystanie zewnętrznych środków, które pozwolą nabyć dodatkowe narzędzia technologiczne pomocne w procesie edukacyjnym.
6. Uczestniczenie w dodatkowych projektach i warsztatach organizowanych przez zewnętrzne organizacje.

Metodologia

Niniejszy raport prezentuje wyniki ostatniego badania ewaluacyjnego przeprowadzonego w ramach projektu „Cybernauci - kompleksowy projekt kształtowania bezpiecznych zachowań w sieci” realizowanego przez Fundację Nowoczesna Polska oraz Collegium Civitas.

Głównym celem badań była ocena na ile działania prowadzone w ramach projektu przyczyniły się do zwiększenia wiedzy w zakresie bezpieczeństwa uczniów, rodziców i nauczycieli w Internecie i umiejętności kreatywnego wykorzystania sieci w procesie edukacyjnym.

Badanie miało, w założeniu, odpowiedzieć na następujące pytania:

1. Pytania o wiedzę i świadomość:
 - a. W jaki sposób udział w warsztatach przyczynił się do zwiększenia wiedzy na temat bezpiecznego i kreatywnego korzystania z Internetu?
 - b. Jak oceniają swój poziom wiedzy na temat bezpiecznego korzystania z Internetu uczestnicy warsztatów?
 - c. Czy deklaracyjny poziom wiedzy uczestników warsztatów zmienił się względem pomiaru w ramach ewaluacji ex ante?
2. Pytania o aktywność szkoły na polu zwiększenia wiedzy i świadomości w zakresie bezpiecznego i kreatywnego korzystania z Internetu:
 - a. Czy udział w warsztatach stanowił zaplanowaną strategię szkoły związaną z edukacją uczniów?
 - b. Czy warsztaty stanowią elementy synergii procesu edukacji?
 - c. Jeśli tak, to w jaki sposób i w jakim stopniu warsztaty zostały włączone w szerszą strategię?
 - d. Jakie inne działania szkoły zwiększają wiedzę i świadomość uczniów w zakresie bezpiecznego i kreatywnego korzystania z Internetu?
 - e. Jakie przykłady dobrych i efektywnych praktyk można zaobserwować wśród szkół?
 - f. Czy szkoły włączają w proces edukacji rodziców uczniów?

W ramach ewaluacji przeprowadzono dwa badania, które odpowiadają dwóm zarysowanym powyżej problemom badawczym.

Badanie ilościowe realizowane techniką ankiety wypełnianej samodzielnie (technika CAWI¹) zostało przeprowadzone wśród szkół dobranych w celowy sposób z operatu szkół, które uczestniczyły w projekcie „Cybernauci” w czasie całego jego trwania. Celem tego badania było sprawdzenie, czy na deklaracyjnym poziomie uczestnicy warsztatów czują, że ich wiedza w zakresie bezpiecznego i kreatywnego korzystania z Internetu zwiększyła się (punkt 1 ww. pytań badawczych).

Biorąc pod uwagę niedostatki badania ilościowego i niepowtarzalny charakter prowadzonych warsztatów zaproponowano badanie pogłębione edukacji zakresie bezpiecznego i kreatywnego korzystania z Internetu i **przeprowadzenie badania jakościowego**, które stanowi ważny i innowacyjny element ze wszystkich dotychczasowo przeprowadzonych badań ewaluacyjnych. Badanie metodą studium przypadku zostało przeprowadzone na dobranych w sposób celowy szkołach, które brały udział w projekcie „Cybernauci” i ponadto podejmowały w ostatnim czasie inne działania w zakresie edukacji na temat bezpiecznego i kreatywnego korzystania z Internetu. Studia przypadku zrealizowano za pomocą dwóch technik badawczych: techniką indywidualnego wywiadu bezpośredniego (IDI) oraz techniką *desk research* (analiza danych zastanych). Łącznie przeprowadzono 5 studiów przypadku.

Realizując badanie metodą studium przypadku założono dwa cele. Pierwszym celem było ukazanie, w jaki sposób szkoły włączały warsztaty prowadzone w ramach projektu „Cybernauci” w szersze działania związane z edukacją cyfrową i medialną uczniów (punkt 2 ww. pytań badawczych). Po drugie, dzięki realizacji studiów przypadku, wykorzystać analizę działań wybranych szkół do zaprezentowania dobrych praktyk. Chcieliśmy, aby raport z badań nie tylko odpowiadał na pytanie dotyczące efektywności warsztatów, ale był lekturą, która zainspiruje inne szkoły do podjęcia własnych działań upowszechniających wiedzę w zakresie bezpiecznego i kreatywnego korzystania z Internetu.

Dobór próby

W badaniu ilościowym próbę stanowiły wszystkie szkoły biorące udział w projekcie „Cybernauci”. Lista szkół została dostarczona przez Fundację Nowoczesna Polska. Ankiety

¹ Ankieta wypełniana przez Internet.

ewaluacyjne wysłano drogą mailową do szkół, które następnie samodzielnie dystrybuowały linki do ankiet wśród uczniów, rodziców i nauczycieli.

W badaniu z wykorzystaniem metody studium przypadku szkoły dobrano w sposób celowy w oparciu o kryteria związane z aktywnością na polu inicjatyw obejmujących problematykę bezpieczeństwa w Internecie dzieci i młodzieży. Istotną informacją przy doborze szkół było ich uczestnictwo w Konkursie „Cybernauci”. W ramach szkół, dobrano w sposób celowy, od 4 do 5 badanych reprezentujących następujące role lub funkcje w ramach szkoły:

1. Reprezentant władz szkoły (dyrektor lub wicedyrektor),
2. Nauczyciel – uczestnik warsztatów,
3. Rodzic – uczestnik warsztatów,
4. Uczeń I – uczestnik warsztatów,
5. Uczeń II – uczestnik warsztatów.

Z wszystkimi kategoriami osób przeprowadzono indywidualne wywiady pogłębione.

Dobre praktyki – co wpływa na sukces szkoły w ramach edukacji na rzecz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w sieci?

Niniejszy raport stanowi podsumowanie warsztatów przeprowadzonych w ramach projektu „Cybernauci”. Poprzednie badania ewaluacyjne, zarówno ex ante, jak i interim analizowały między innymi warsztaty pod kątem programu i stosowanych metodyk. Niniejszy rozdział stanowi syntetyczną analizę działań szkół związanych z tematyką bezpiecznego Internetu i odpowiada na pytanie, jakie czynniki stoją za sukcesem edukacyjnym dzieci i młodzieży w tej tematyce. Wnioski z niego płynące mogą być wykorzystane przez szkoły do wprowadzenia zmian, aby wzmocnić edukację cyfrową i medialną, w tym edukację na rzecz bezpiecznego i kreatywnego wykorzystania Internetu.

W celu sprawdzenia, jakie czynniki decydują o powodzeniu szkoły w zakresie edukacji na rzecz bezpiecznego Internetu i szerzej edukacji cyfrowej, przeprowadziliśmy 5 studiów przypadku. Wiodącą metodą w ramach studiów był pogłębiony wywiad jakościowy.² Założono, że wywiady zostaną przeprowadzone z przedstawicielami wszystkich grup tworzących społeczność szkolną, w tym: z kierownictwem szkoły, nauczycielami, uczniami oraz ich rodzicami. Tylko tak kompleksowe podejście pozwala uzyskać całe spektrum opinii ukazujące działalność na rzecz edukacji w zakresie bezpiecznego korzystania z Internetu w całej jej złożoności. Do badania wybrano w sposób celowy 5 różnorodnych szkół. Były to:

1. Szkoła Podstawowa nr 1, im. T. Kościuszki w Zawierciu,
2. Szkoła Podstawowa im. ks. bpa Franciszka Jaczewskiego w miejscowości Górki Grubaki,
3. Szkoła Podstawowa Nr 8 w Cieszynie,
4. Publiczne Gimnazjum w Garbatce Letnisko,
5. V Liceum Ogólnokształcące w Tarnowie.

Wszystkie z badanych szkół brały udział w warsztatach w ramach projektu „Cybernauci” – było to główne kryterium, ale nie jedyne. Drugie kryterium stanowiła działalność szkoły na rzecz bezpiecznego korzystania z Internetu. Część szkół realizowała te działania poprzez udział w konkursie realizowanym w ramach projektu, inne zaś znane były ekspertom Collegium Civitas i Fundacji Nowoczesna Polska poprzez swoje inne różnorodne działania. Trzecie

² Relacja z przeprowadzonych wywiadów znajduje się na końcu raportu w załączniku nr 1.

kryterium stanowiła różnorodność. W próbie znalazły się więc zarówno szkoły podstawowe, gimnazjum, jak i liceum, ale także szkoła dla dzieci ze specjalnymi potrzebami. Tak dobrane szkoły miały z jednej strony ujawnić różnorodne mechanizmy stojące za ich sukcesem, a z drugiej działania powtarzalne, które utwierdziły nas tylko w istotności pewnych czynników wpływających na efektywność działań.

W ramach analizy studiów przypadku udało nam się wyróżnić kilka czynników i kilka przykładów skutecznych działań edukacyjnych. Naszym zdaniem należy zwrócić uwagę na kwestię kultury organizacyjnej, która jest sferą wypełnianą poprzez codzienną praktykę nauczycieli i uczniów. Poprzez kulturę socjolodzy określają zwykle pewien zestaw norm, postaw i orientacji, które wpływają na jednostkę i wytaczają jej kierunki działania. Kultura potrafi być opresyjna, wymusza bowiem na ludziach pewne zachowania. Nie chodzi tutaj o to, aby ograniczać wolność dzieci i definiować szkoły jako instytucje totalne, wypełniające całe życie młodych ludzi. Kultura organizacyjna szkoły, szczególnie takiej uwzględniającej edukację w zakresie bezpiecznego korzystania z Internetu i – ogólnie – korzystania z nowych technologii wytwarza praktyki, które temu sprzyjają. Zaobserwowaliśmy to, z różnym natężeniem, w analizowanych szkołach, co przedstawiamy dalej w niniejszym opisie studiów przypadku.

Atmosferze edukacji nastawionej na nowe technologie sprzyja przede wszystkim silna i dobrze wykrystalizowana osoba lidera. Z analizowanych przypadków wynika, że różne osoby mogą pełnić tę funkcję. W jednych szkołach jest to nauczyciel (niekoniecznie informatyki), w innych zaś sama dyrekcja – nie ma tutaj zasady. Z przeprowadzonych wywiadów jakościowych można wysnuć wniosek, że istnieje chęć współpracy pomiędzy nauczycielami a dyrekcją nastawionej na realizację nowych pomysłów edukacyjnych, stąd rola lidera może przypadać różnym osobom. Czasami nawet w ramach niektórych szkół jest to więcej niż jedna osoba. W kwestii liderstwa liczy się przede wszystkim upodmiotowienie, które naszym zdaniem najlepiej oddaje angielskie słowo *empowerment*, czyli zdolność jednostki do partycypacji sprzyjającej integracji środowiska - w naszym badanym przypadku - szkolnego. Z przeprowadzonych badań wynika, że liderzy na rzecz edukacji cyfrowej i medialnej to jednostki posiadające wysoką świadomość w zakresie nowych technologii, ale przede wszystkim osoby używającej jej na co dzień. Nie chodzi tu tylko o zastosowanie na przykład Internetu w kontekście prywatnym, czy też jako źródła wiedzy, kiedy to nauczyciel chce się przygotować do zajęć. Lider używa Internetu również w kontakcie z młodzieżą, zakłada grupy, udziela się na forach, posiada konto na

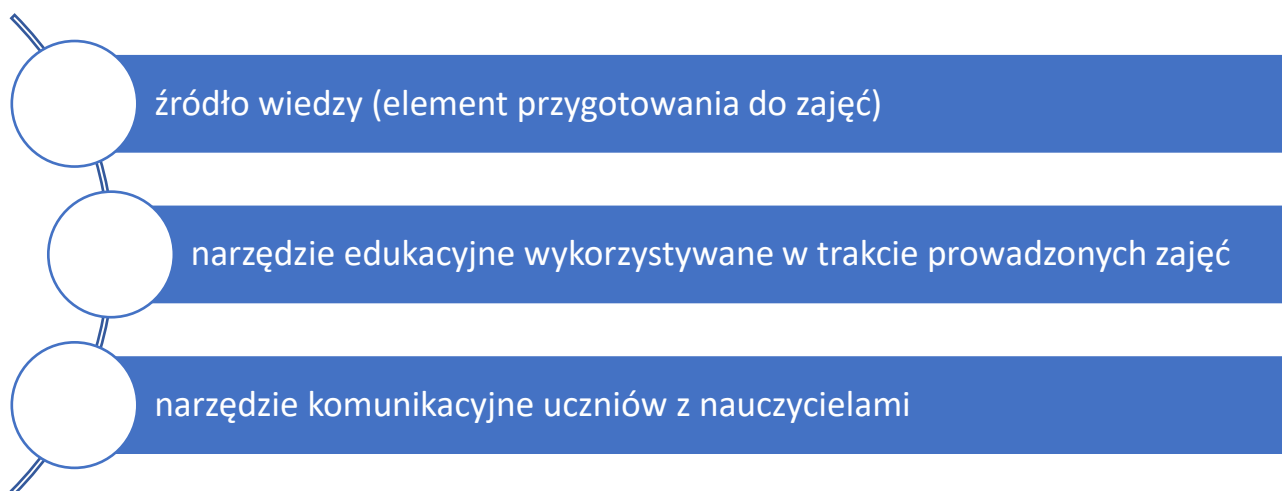
Instagramie i umieszcza co jakiś czas zdjęcia na Instagram Stories. Mówiąc inaczej liderzy posługują się językiem nowych mediów, który od dawna jest językiem dzieci i młodzieży. Z badanych przypadków wynika, że partnerska relacja z elementami relacji mistrz-uczeń przy jednoczesnym wykorzystaniu nowych mediów jest bardziej efektywna niż klasyczna relacja oparta na autorytecie.

Przykład liderstwa

Mamy koncert wspólnego działania. To jakby te rzeczy, które są zalecane, trzeba całkowicie trzeba absolutnie zrealizować, ale też trzeba dać coś poza, trzeba tym swoim projektem zwrócić uwagę na siebie, przynajmniej ja z takiego założenia wychodzę. Jeśli projekt nie jest innowacyjny, to sposób jego zaprezentowania powinien odbiegać od ogólnie przyjętych norm. To nie jest to, co mogło być dobre 10-15 lat temu, ale nie w czasach gdy technologia się tak rozwinęła. Nawet ja, mając 30 lat pracy, po prostu jestem zdruzgotana, że nie uczestniczę w szkoleniach i nie są one adresowane do nauczycieli w moim wieku. Bo ja jestem człowiekiem ciekawym, więc zapisuję się na różnego rodzaju webinary i odkrywam rzeczy, które są po prostu dla mnie genialne. (...) Mamy tutaj taką grupę na portalu społecznościowym i po prostu wrzucam hasło koleżankom – a to zajrzyjcie sobie tu i tu bo ciekawe rzeczy. A to już jest ich prywatna sprawa, bo poświęcają swój prywatny czas, czy do tego zajrzą czy nie. A ja jak się na coś nakręcę to jest to po prostu masakra dla innych.
- Dyrektorka szkoły

W ramach badanych szkół nauczyciele obcy z językiem nowych mediów i współtworzący sprzyjającą kulturę organizacyjną wykorzystują technologie informacyjno-komunikacyjne na trzech płaszczyznach. Naszym zdaniem taki trójpłaszczyznowy model jest elementem sukcesu.

Rysunek 1. Sposoby wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych przez nauczycieli w procesie nauczania.



We wszystkich analizowanych szkołach sieć globalną, jaką jest Internet wykorzystuje się jako źródło wiedzy, zarówno dla uczniów, jak i nauczycieli. Ci pierwsi wykorzystują je do odrabiania lekcji, co rodzi oczywiście wyzwania na polu rzetelności i trafności informacji, które dzieci i młodzież wykorzystują w swoich pracach domowych, czy przygotowaniach do klasówek i kartkówek. Nie oznacza to, że uczniowie nie powinni korzystać z sieci przygotowując się do zajęć. Wymaga to jednak skupienia uwagi rodziców i nauczycieli na sposobie w jaki uczniowie korzystają z wiedzy. Nauczyciele, podobnie jak ich podopieczni, wykorzystują materiały internetowe do przygotowania się do zajęć. Jest to najprostszy i zarazem najpowszechniejszy sposób wykorzystania technologii obecny w analizowanych szkołach w ramach analizowania studium przypadku. Kolejna płaszczyzna dotyczy narzędzi edukacyjnych i informacyjno-komunikacyjnych w trakcie prowadzonych zajęć. Ten sposób wykorzystania narzędzi nie jest już tak powszechny, wymaga bowiem nieco większych kompetencji, ale przede wszystkim zmiany w postawie nauczyciela odnoszącej się na przykład do wykorzystania smartfona lub tabletu na zajęciach. Na przykład uzupełnieniem drukowanego testu może być wyświetlenie go na projektorze lub wykorzystanie do tego specjalnie przygotowanej strony Internetowej. Zamiast na zajęciach z geografii otwierać papierowy atlas warto wykorzystać dostępne opensourcowe mapy i zlecić uczniom odnalezienie na nich charakterystycznych miejsc odnoszących się do topografii miejscowości, z której pochodzą. Takie działania mają miejsce w analizowanych szkołach i są przykładem praktycznego wykorzystania Internetu.

Przykład zastosowania gotowych źródeł internetowych

Ja polecam też pewne swoje strony, zalecam co jest lepsze, a co gorsze. Jeszcze trzeba zwrócić uwagę czy coś jest płatne albo bezpłatne, czy coś jest za jakieś niewielkie pieniądze, że można wykupić dostęp i to jest dobre i można się z tego przygotowywać do matury. To też polecam, rozwiązania zadań maturalnych, tam jest dostęp płatny. Ja też sam wykupuję, bo mogę drukować różne materiały i zadania. Ja mogę wydrukować sobie, a uczeń musi żeby rozwiązanie podpatrzeć. Tam jest to dość dokładnie wytłumaczone też. To jest dobre do przygotowania do egzaminu maturalnego i to drukowanie to dla mnie jest istotne, bo mogę wydrukować zestaw zadań z działu danego i to jest wygodne. Uczniowie mają też Matemaksa. To jest taki portal matematyczny, który się cieszy dużą popularnością. Tam można też dostęp wykupić. Do matematyki jest teraz sporo, nie to co dawniej.

- Nauczyciel

W tym miejscu warto się zatrzymać i wspomnieć o narzędziu stosowanym przez niektórych nauczycieli analizowanych szkół. Są to internetowe quizy, które mogą być rozwiązywane przez uczniów w trakcie zajęć przy pomocy komputerów, tabletów, a nawet własnych smartfonów. Jednym z takich popularnych narzędzi wspomnianym przez badanych jest portal internetowy

Kahoot! oraz aplikacja, którą można zainstalować na telefon typu smartfon (aplikacja posiada swoją wersję zarówno na system Android, jak i iOS). Pytania w quizie wyświetlane są na tablicy interaktywnej lub na ekranie rzutnika, a odpowiedzi na wyświetlaczach urządzeń, które obsługują uczniowie. Nauczyciele wykorzystują tę aplikację czasami zamiast tradycyjnych klasówek i kartkówek. W ich opinii narzędzie to jest skutecznym i łatwym sposobem egzaminowania młodych ludzi. Zawiera ono bowiem elementy grywalizacji – wyniki wyświetlają się po udzieleniu odpowiedzi po każdym pytaniu. Uczniowie widzą więc kto zajmuje pierwsze miejsce, a kto na przykład drugie. Uczniowie chcą co raz lepiej odpowiadać na każde kolejne pytanie, bo wiedzą, że wiąże się to z nagrodą oraz byciem na podium.

Przykład zastosowania narzędzi przydatnych w edukacji uczniów

„Kahoot!” to ja mogę namacalnie wykorzystać i przy okazji sprawdzać wiedzę uczniów w interesujący, w taki innowacyjny sposób. Oni ciągle mnie pytają, kiedy mogą przynieść telefony, kiedy będzie taka lekcja. Oni uwielbiają to robić, ale do tego trzeba się przygotować, trzeba odpowiednio skonstruować ten test. To nie jest też tak, że ja mam tam wszystko w Internecie, nie. To jest tak, że trzeba sięść i po prostu zrobić to wszystko dla nich. To jest czasochłonne, wiadomo ale można to wykorzystać na każdym przedmiocie, na każdym jednym.

- Nauczycielka

Ostatnia płaszczyzna wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych odnosi się do sfery komunikacji. Mowa tutaj o komunikacji na polu uczeń-nauczyciel zapośredniczonej poprzez nowe technologie i nowe media. Nauczyciele zwykle wykorzystują nowe technologie komunikacyjne w celach prywatnych. Niektórzy zaś, a takie przykłady mieliśmy w analizowanych przez nas szkołach, dodatkowo komunikują się ze swoimi podopiecznymi również za pomocą komunikatorów internetowych. Uczniowie, inaczej niż dorośli, nie wykorzystują maila do komunikacji lub czynią to bardzo rzadko. Mail wydaje im się narzędziem reaktywnym i – co może wydawać się zaskakujące – powolnym. Preferują oni zdecydowanie komunikatory typu Messenger, czy też Whatsapp. Piszą do siebie również na przykład na Instagramie, który w powszechnym odczuciu służyć ma za aplikację i portal internetowy do prezentacji własnych zdjęć i codziennego życia. W wybranych przypadkach szkół część nauczycieli wykorzystuje komunikację poprzez sieć internetową również do kontaktu z młodzieżą. Dla takich nauczycieli nie jest niczym niezwykłym założenie tajnej grupy na Facebooku, której zadaniem jest integracja klasy. Taka grupa służy uczniom nie tylko jako platforma wymiany informacji (np. jako samopomoc w rozwiązywaniu zadań domowych) ale również jako platforma komunikacji z nauczycielem. Jeżeli nauczyciel korzysta z nowych

technologii komunikacyjnych, popularnych również wśród uczniów, staje się on dla nich partnerem, a nawet pozytywnym autorytetem którego gotowi są słuchać.

Przykład zastosowania Facebooka to komunikacji z uczniami

Ponadto jeszcze też mam, może nie tak wprost na lekcje, ale mam takie grupy. Grupa matematyczna dla klas pierwszych, drugich. Jest to taka wewnętrzna, tajna grupa na Facebooku, coś takiego robię i np. dzisiaj zamieściłem w pierwszej klasie logarytmy. Zamieściłem jeden filmik, drugi trzeci, jakby ktoś nie ogarniał jeszcze z lekcji. Coś na takiej zasadzie. Wcześniej się obawiałem Facebooka, więc założyłem sobie tak ze dwa lata temu. Zacząłem też może nie od filmów, wtedy to miało charakter ogłoszeniowy, np. że coś będziemy robić wtedy i wtedy, zamieszczałem arkusze egzaminacyjne, np. w formie pliku dla tej grupy. Uczeń sobie może pobrać, albo w telefonie, albo sobie też po prostu patrzeć. Więc wykorzystuję jako zamieszczanie plików na grupie Facebookowej. I ja sobie mogę to odtworzyć, nie muszę zbierać tych plików. Wygodne jest to jako miejsce przechowywania. Z danej klasy wszyscy są w grupie. Czasami jak ktoś czegoś nie wie, to może zapytać, ja odpisuje w wolnym czasie. Na tej grupie też może napisać.

- Nauczyciel

(...) chyba jestem lubianym nauczycielem. Może nie przez wszystkich, ale chyba, więc dużo dzieci wysłała mi zaproszenia na Facebooku. Ja oczywiście klikam, nie mam z tym problemu. Mam tych dzieciaków z różnych szkół w znajomych, ale dzieci nie kontrolują tego, że czasami wrzucają filmiki, a mi się to wyświetla i mieliśmy takie zebrania. Nawet nauczycielom mówię: słuchaj, u Ciebie w klasie jest taki a taki problem. Pytali mnie skąd ja o tym wiem? A ja na Facebooku widzę, filmik nagrany, papierosy palą. Ja zawsze klikam, wszystkich przyjmuję, ale od razu mam przegląd sytuacji.

- Nauczyciel

Fajna sprawa też, bo można na stronie facebookowej naszej szkoły są transmisje różne i nauczyciel prowadzi transmisje na żywo, bardzo często jeśli ktoś np. jest chory, często prowadzi to Pan od języka angielskiego, po prostu jak były wybory przewodniczącego szkoły, jak była debata to pan to nagrywał. Tak samo dni otwarte przeszedł po każdej sali. Dziewczyny, które miały wf o tej godzinie i nie mogły być na tym, to widziały wszystko. To jest fajnie pomyślane, myślę, że facebook i inne strony się tak rozwijają, że udogadniają nam tak naprawdę życie. Że to co nas ominęło, możemy sobie do tego wrócić, do tego co było wtedy mówione

- Uczennica

Wspomniana na początku kultura organizacyjna na rzecz edukacji medialnej i cyfrowej oraz związanej z bezpiecznym korzystaniem z Internetu to nie tylko odpowiednie liderstwo oraz nastawienie kadry nauczycielskiej wobec nowych technologii, to także wydarzenia odbywające się w murach szkoły. Wśród wszystkich badanych szkół zaobserwowano organizację wydarzeń odnoszących się do niebezpieczeństw, jakie zagrażają najmłodszym w kontakcie z siecią. Takim najpopularniejszym wydarzeniem są Dni Bezpiecznego Internetu (DBI). Szkoły, które chcą wprowadzić DBI we własnej szkole, mogą skorzystać z zasobów wiedzy znajdujących się na stronie internetowej saferinternet.pl. Znajdą tam m.in. gotowe scenariusze zajęć, materiały multimedialne i poradniki. Szkoły realizują również własne

działania poza oficjalnymi motywowanymi wydarzeniami zewnętrznymi. W ramach innych działań najczęściej realizowane są konkursy z wiedzy o np. bezpiecznym Internecie, konkursy plastyczne (np. plakaty o cyberprzemocy), konkursy filmowe (filmy na YouTube tworzone przez uczniów) lub nawet zawody sportowe (np. Bieg Internauty). Oczywiście działanie szkół nie może być w tym zakresie incydentalne.

Szkołę jako instytucję tworzą nie tylko uczniowie, nauczyciele i kierownictwo, ale w tym środowisku istotna rola przysługuje również rodzicom, którzy także budują jej kulturę cyfrową. Nie ma jednego wzorca aktywności rodziców. W ramach jednych szkół rodzice włączają się we wszystkie działania związane z bezpiecznym korzystaniem z Internetu i aktywnie w nich uczestniczą, w innych zaś trudno jest zorganizować spotkanie warsztatowe, na którym pojawi się wystarczająca liczba osób, aby zajęcia mogły się odbyć. Tutaj uwidacznia się różnica pomiędzy małymi wiejskimi szkołami, a dużymi szkołami miejskimi, którą zaobserwowaliśmy zarówno w analizie przypadków, jak i we wcześniejszych badaniach trenerów prowadzących warsztaty. W małych miejscowościach szkoły stanowią często lokalne centra kultury. Relacje pomiędzy rodzicami a nauczycielami są silniej zogniskowane, bardziej bezpośrednie, ponieważ mniejsza miejscowość oznacza mniejszą liczbę osób w sieciach społecznych (nie mylić z siecią internetową), a co za tym idzie, łatwiej takie sieci utrzymać. W małych miejscowościach, jak to mówią badani, „nic się nie ukryje”, a opieka nad dziećmi i tym co robią w Internecie wydaje się łatwiejsza. Im większa miejscowość, tym rodziców w działalność szkolną trudniej zaangażować. Niezależnie od różnic pomiędzy małymi i dużymi szkołami nasze badania wskazują na dwie istotne rzeczy. Po pierwsze bez aktywności rodziców nie ma skutecznej edukacji cyfrowej i medialnej. Nie chodzi tutaj tylko o bycie z dzieckiem i interesowanie się tym co robi w Internecie po zajęciach lekcyjnych, w domu, na przykład poprzez zakładanie programów kontroli rodzicielskiej, czy sprawdzanie historii odwiedzanych stron internetowych. Chodzi również o aktywności w ramach szkoły, o współuczestniczenie w wydarzeniach, nie jako bierny obserwator, ale jako organizator, aktywny i szczerze zaangażowany uczestnik. Na przykład w jednej z analizowanych szkół dzieci wraz z rodzicami współtworzyli spektakl na temat bezpiecznego Internetu, role na scenie zaś odgrywane były zarówno przez dzieci i ich rodziców. Takie specyficzne potraktowanie spektaklu szkolnego pozwoliło wytworzyć szczególną więź nie tylko między dziećmi i ich rodzicami, ale również rodzicami a szkołą. Druga konstatacja płynąca z badań aktualnych, ale

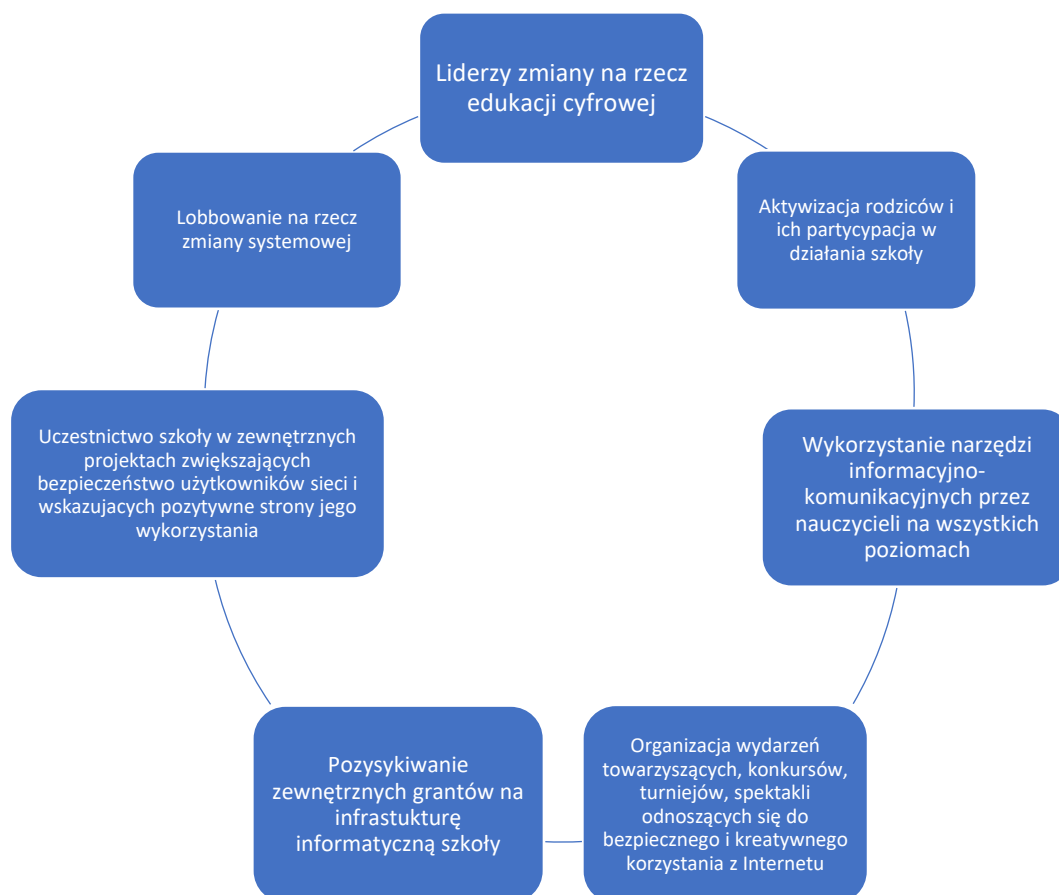
też z wcześniejszych realizowanych w ramach projektu na temat roli rodziców jest następująca: rodzice w Polsce charakteryzują się niskim zaangażowaniem w działalność edukacyjną szkoły. Rodzice traktują szkołę zazwyczaj jako instytucję, której zadaniem jest wyedukowanie i wychowanie ich podopiecznych za nich samych. Na to zjawisko nakłada się również ogólna niska aktywność polskiego społeczeństwa w sferze obywatelskiej (której wskaźnikiem może być działalność w organizacjach wolontarystycznych), a niechęć wobec działalności na rzecz szkoły jest tylko tego przejawem.

Edukacja na rzecz bezpieczeństwa w Internecie musi się odbywać oczywiście przy użyciu odpowiednich narzędzi. Dzisiaj niemal każdy uczeń posiada smartfon, ale poza nim potrzeba czasami również odpowiedniej infrastruktury w klasie. Badane przez nas szkoły dysponowały klasami wyposażonymi w tablice interaktywne, rzutniki, własne tablety, a nawet roboty programowane przez uczniów. Należy wziąć pod uwagę, że wybrane przez nas szkoły są wyjątkowe i wyróżniają się na tle stosowanych technologii w trakcie zajęć. Wiele z tych narzędzi, którymi dysponowały badane przez nas szkoły zostało jednak zakupione w ramach środków zewnętrznych. Tu w badanych przez nas przypadkach ujawnia się rola lidera lub liderów, którzy nie tylko odznaczają się wysoką wiedzę w zastosowaniu nowych technologii, ale potrafią pozyskać zewnętrznie granty na dofinansowanie na przykład klas informatycznych lub dodatkowych zajęć. Bez nich niemożliwa byłaby realizacja dodatkowych przedsięwzięć, dzięki którym dzieci i młodzież mogą rozwijać kompetencje cyfrowe. Oczywiście część działań może być zrealizowana przy pomocy na przykład samego smartfona, warto podkreślić, że brak infrastruktury nie jest przeszkodą przed zastosowaniem nowych technologii w procesie edukacyjnym.

Oprócz czynników wewnętrznych, które wpływają na kulturę organizacyjną nastawianą na edukację cyfrową i bezpieczeństwo uczniów w sieci znaczenie ma również system, w ramach którego szkoły funkcjonują. Brakuje systemowo rozwiązanej edukacji na temat nowych technologii i przy ich użyciu. Uczniowie nie mogą uczestniczyć w regularnych zajęciach, które podnosiłyby ich umiejętności bezpiecznego poruszania się w Internecie. Z pomocą przychodzą głównie zewnętrzne szkolenia, które wypełniają systemową lukę. Jednym z takich projektów są „Cybernauci”. W wielu badaniach, również aktualnych studiach przypadków, uczniowie, rodzice i nauczyciele podkreślają, że warsztaty prowadzone w ramach takich projektów jak „Cybernauci” są jedyną szansą, żeby uczniowie wykształcili w sobie odpowiednie cyfrowe

umiejętności. Oczywiście badane szkoły, jak już wspomnieliśmy, stanowią pewien ewenement na tle wszystkich szkół w Polsce. Projekt „Cybernauci” nie jest jedynym przedsięwzięciem, w którym uczestniczą. Kierownictwo badanych szkół oraz nauczyciele dbają o to, aby realizować dodatkowe zajęcia dla swoich podopiecznych. Takim przykładem działań są chociażby spotkania z policjantami, czy też z inspektorami danych osobowych. Niestety tego typu spotkania opierają się zwykle na „straszeniu” Internetem, na wskazywaniu raczej jego negatywnych stron, niż tych pozytywnych. Projekt „Cybernauci” od początku swojego funkcjonowania zakładał, że oprócz zagrożeń związanych z Internetem wskazywać będzie również szanse, które daje nam korzystanie z sieci. Badani podkreślali w poprzednich badaniach, jak i aktualnych, że tego typu projektów powinno być więcej.

Rysunek 2. Czynniki sukcesu szkoły w aspekcie edukacji na rzecz bezpiecznego i kreatywnego wykorzystania Internetu.



Wszystkie wymienione czynniki wpływające na stworzenie kultury organizacyjnej na rzecz podniesienia bezpieczeństwa w sieci współtworzą tzw. efekt synergii. Aby szkoła wytworzyła tego typu kulturę potrzeba jest więcej niż jednego czynnika. Jeśli zaistnieją one razem w jednym momencie (w danym okresie), to stworzy to szansę na skuteczniejszą edukację

uczniów. Podsumowując warto wymienić jeszcze raz wszystkie czynniki decydujące o sukcesie szkoły w aspekcie edukacji cyfrowej, medialnej i na rzecz bezpiecznego i kreatywnego wykorzystania Internetu:

1. Ujawnienie się w strukturze szkoły odpowiednich liderów i innowatorów, którzy dysponują dużą wiedzą w zakresie nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz potrafią pozyskiwać środki grantowe na dodatkową działalność.
2. Włączenie w przedsięwzięcia organizowane przez szkołę również rodziców, a nie tylko nauczycieli i uczniów.
3. Wykorzystanie przez nauczycieli narzędzi informacyjno-komunikacyjnych na trzech płaszczyznach:
 - a. Jako źródło wiedzy pomocne w realizacji procesu edukacyjnego;
 - b. Jako narzędzie edukacyjne wykorzystywane w trakcie prowadzenia zajęć;
 - c. Jako narzędzie służące komunikacji pomiędzy nauczycielami a uczniami.
4. Organizacja dodatkowych wydarzeń w ciągu całego roku szkolnego takich jak Dni Bezpiecznego Internetu, spektakli, zawodów sportowych odnoszących się bezpośrednio do kwestii bezpiecznego i kreatywnego wykorzystania Internetu.
5. Pozyskiwanie zewnętrznych grantów np. na doposażanie sal informatycznych, zakup tabletów, robotów do nauki programowania itp.
6. Uczestniczenie w projektach i warsztatach organizowanych przez zewnętrzne organizacje.
7. Lobbowanie na rzecz zmiany systemowej i wprowadzenie obowiązkowych zajęć z edukacji medialnej, cyfrowej i tej dotyczące bezpiecznego oraz kreatywnego korzystania z Internetu.

Ocena projektu „Cybernauci” – dane ankietowe

Poniżej przedstawiono wyniki dwóch badań. Pierwsze z nich, badanie powarsztatowe, dotyczy ankiet ewaluacyjnych przeprowadzanych przez trenerów zaraz po odbyciu szkolenia. W ramach tego badania przedstawiono jedynie wyniki dotyczące deklarowanego przyrostu wiedzy w zakresie bezpiecznego i kreatywnego korzystania z Internetu. Z analizowanych danych od początku trwania projektu wynika, że wszystkie badane grupy (zarówno rodzice, nauczyciele i uczniowie) ocenili wysoko przydatność warsztatów.

Badanie drugie zostało przeprowadzone na użytek badania ex post od września do października 2018 r. Jego podstawowym celem było sprawdzenie na ile projekt wpłynął na wzrost wiedzy w zakresie bezpiecznego korzystania z Internetu wśród uczniów, rodziców i nauczycieli. Ocenie skuteczności projektu pomogło zastosowanie tych samych wskaźników jak w badaniu ex ante³. Przypomnijmy, że badanie ex ante zostało przeprowadzone w roku 2016 na reprezentatywnych próbkach uczniów, rodziców i nauczycieli w Polsce. Natomiast aktualne badanie dotyczy tylko uczestników warsztatów. Porównanie wskaźników wiedzy w obydwu badaniach w zakresie zagrożeń płynących z Internetu wskazuje na wysoką skuteczność projektu „Cybernauci”. Zarówno uczniowie szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych uczestniczący w warsztatach deklarowali wyższy poziom wiedzy, niż ich rówieśnicy, którzy nie mieli okazji brać udziału w projekcie. Podobnie zresztą rodzice, którzy skorzystali najbardziej jeśli chodzi o uczestnictwo w warsztatach. Jedynie wśród nauczycieli uczestniczących w szkoleniach nie zarejestrowano istotnych zmian – można stwierdzić, że ich poziom wiedzy jest podobny, jak nauczycieli, którzy nie brali udziału w projekcie.

Porównanie wskaźników nie było jedynym celem omawianego badania ilościowego. Wiele z pytań dotyczyło również jakości prowadzonych warsztatów. Ta zaś oceniona została bardzo wysoko przez wszystkie kategorie uczestników. Badani nie tylko pozytywnie ocenili jakość prowadzonych warsztatów, ale deklarowali, że są one potrzebne również innym osobom. Warto jeszcze dodać, że dla wielu osób udział w projekcie „Cybernauci” był jedyną szansą, aby

³ Jedynie w kategorii najmłodszych dzieci (klasy I-III szkoły podstawowej) nie udało się dokonać porównania wskaźników. Wynika to z tego, że ankieta w badaniu ex ante jako jedyna zawierała wskaźniki inne, niż dla pozostałych kategorii badanych (starszych uczniów, rodziców i nauczycieli). Najmłodsze dzieci są najtrudniejszą kategorią badawczą, dla której należy przygotować specjalną ankietę, zawierającą niekiedy uproszczone pytania i odpowiedzi.

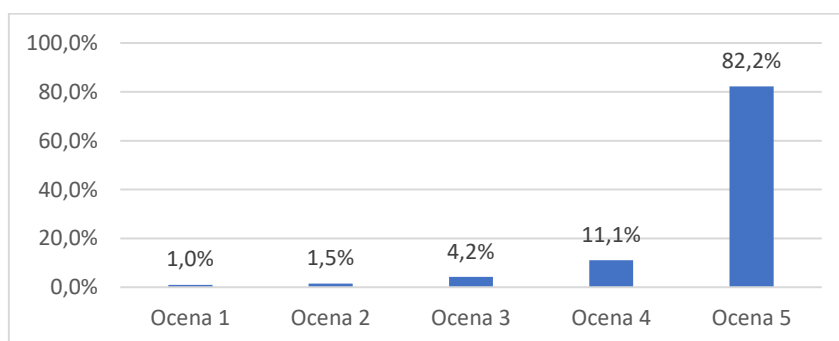
móc dowiedzieć się czegoś więcej o bezpiecznym korzystaniu z Internetu od profesjonalnego trenera.

Wzrost wiedzy w zakresie bezpieczeństwa w Internecie – ankiety powarsztatowe

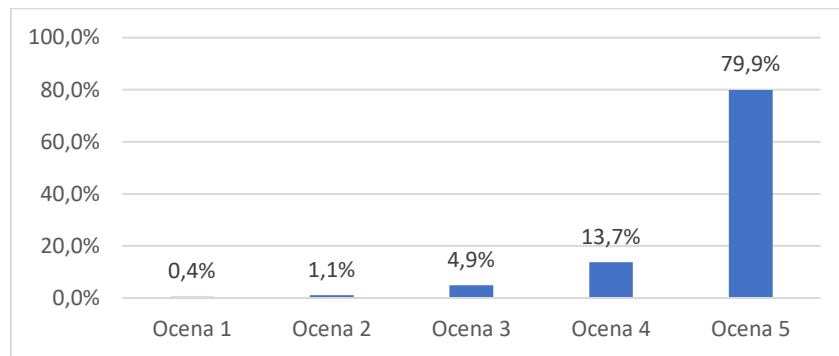
Niniejsze wyniki badania obejmują warsztaty przeprowadzone w latach 2016-2018 i przedstawiają rozkłady procentowe odpowiedzi na pytanie o to, czy badani zaobserwowali przyrost wiedzy w zakresie tematyki bezpieczeństwa w Internecie. Wyniki dotyczące uczniów, rodziców i nauczycieli przedstawiono na wykresach do 1 do 3. Zdecydowana większość uczestników warsztatów deklarowała przyrost wiedzy na poziomie oceny 5:

- 93,3% uczniów deklaroowało przyrost wiedzy w dużym i bardzo dużym stopniu (suma ocen 4 i 5).
- 93,6% rodziców deklaroowało przyrost wiedzy w dużym i bardzo dużym stopniu (suma ocen 4 i 5).
- 91,7% nauczycieli deklaroowało przyrost wiedzy w dużym i bardzo dużym stopniu (suma ocen 4 i 5).

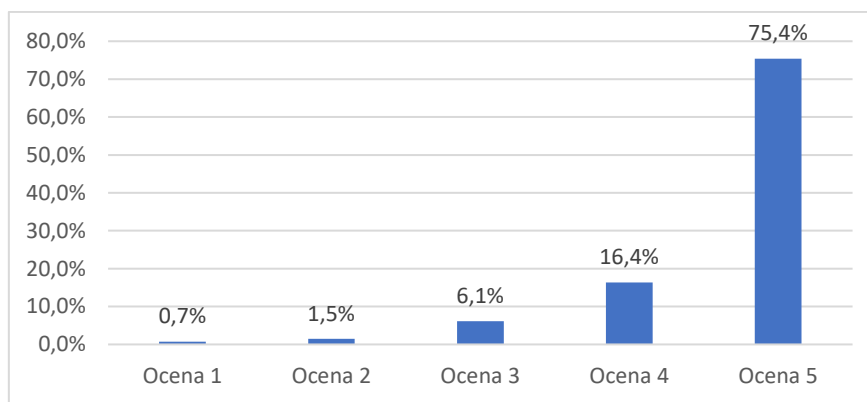
Wykres 1. Przyrost wiedzy w zakresie tematyki bezpiecznego korzystania z Internetu wśród uczniów (skala 1-5, gdzie 1 oznacza bardzo niski przyrost wiedzy, a 5 bardzo wysoki). N = 44622



Wykres 2. Przyrost wiedzy w zakresie tematyki bezpiecznego korzystania z Internetu wśród rodziców (skala 1-5, gdzie 1 oznacza bardzo niski przyrost wiedzy, a 5 bardzo wysoki). N = 15463



Wykres 3. Przyrost wiedzy w zakresie tematyki bezpiecznego korzystania z Internetu wśród nauczycieli (skala 1-5, gdzie 1 oznacza bardzo niski przyrost wiedzy, a 5 bardzo wysoki). N = 14615



Uczniowie – badanie ex post

Badanie uczniów zostało podzielone na trzy poziomy nauczania. Pierwszy stanowią uczniowie szkół podstawowych uczęszczających do klas I-III. Najmłodszy uczniowie mieli do wypełnienia specjalnie przygotowaną dla nich ankietę. Zawierała ona uproszczoną formę pytań oraz mniejszą liczbę odpowiedzi (zrezygnowano ze skal na rzecz odpowiedzi binarnych TAK/NIE). Uczniowie szkół podstawowych klasy IV – VIII oraz uczniowie szkół ponadgimnazjalnych otrzymali takie same ankietę. Tylko w przypadku tych dwóch ostatnich grup badanych zastosowano wskaźniki wiedzy na temat zagrożeń płynących z Internetu wykorzystane wcześniej w badaniu ex ante.

W związku z brakiem szczegółowych informacji na temat liczby dzieci i młodzieży, którzy wzięli udział w badaniu nie możliwe jest obliczenie *response rate*. W tabeli przedstawiono jedynie liczebności poszczególnych prób badawczych. Największą grupę badanych stanowili uczniowie szkół podstawowych klas IV-VII oraz gimnazjalnych, najmniejszą zaś uczniowie szkół podstawowych klas I-III. Biorąc pod uwagę liczebność grupy najmłodszych uczestników szkoleń zdecydowano o pokazaniu rozkładów liczebności. Pozostałe grupy zostały opisane przy użyciu rozkładów procentowych.

Tabela 1. Szczegółowe liczebności prób badawczych dzieci i młodzieży.

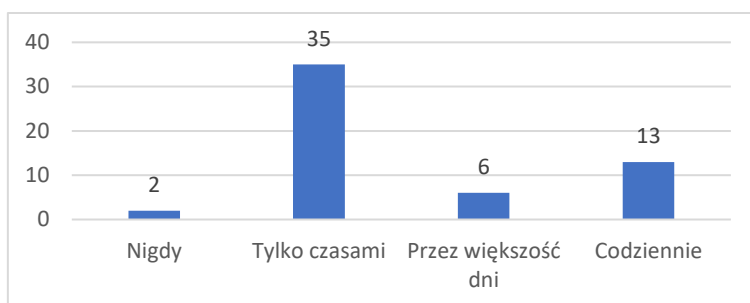
Kategorie badanych	Liczebność próby
Uczniowie szkół podstawowych (klasy I – III)	56
Uczniowie szkół podstawowych (klasy IV – VII) oraz gimnazjalne	939
Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych	242

Uczniowie szkół podstawowych – klasy I – III

Uczniowie szkół podstawowych klas I-III są najmniej aktywnymi użytkownikami Internetu. Najwięcej, bo aż 35⁴ uczniów stwierdziło, że korzysta z Internetu tylko czasami, a 13 zadeklarowało, że codziennie (Wykres 4).

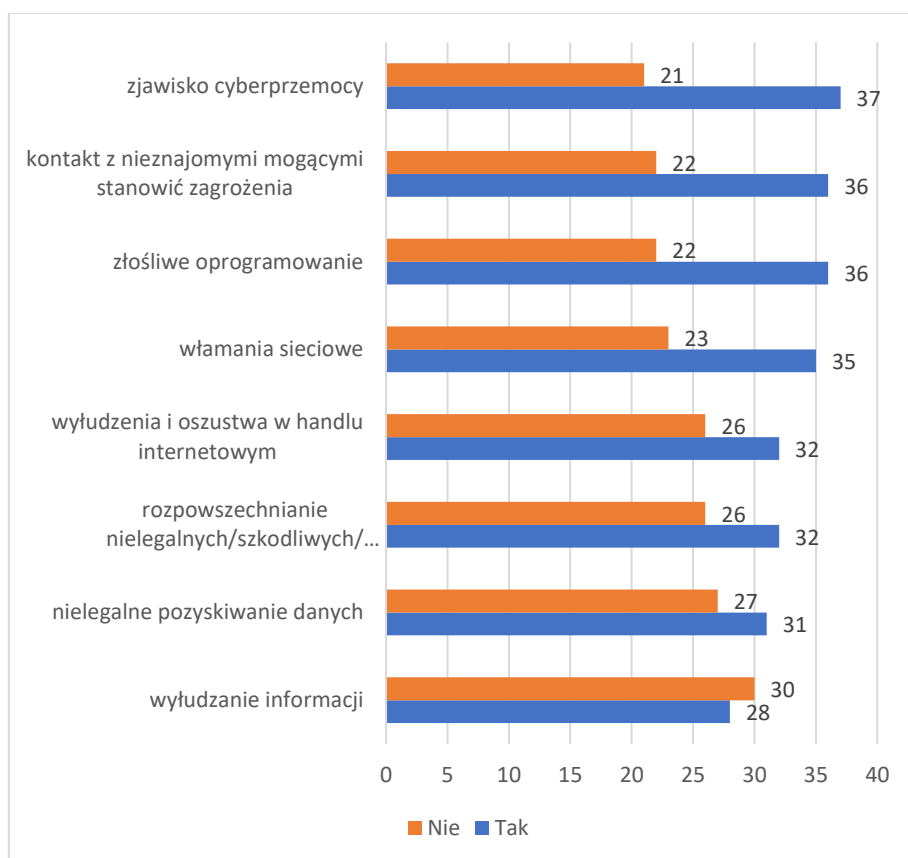
⁴ Ze względu na niską liczebność respondentów w tej kategorii badanych zrezygnowano z rozkładów częstości.

Wykres 4. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy I – III) na pytanie „Jak często korzystasz z Internetu?”



Na pytanie o znajomość różnych zagrożeń związanych z korzystaniem z Internetu najmłodszy respondenci stwierdzili, że niemal wszystkie wymienione zagrożenia są im znane. Najbardziej znanym zagrożeniem przez nich jest zjawisko cyberprzemocy oraz kontakt z nieznanymi mogącymi stanowić zagrożenie. Jedynie w aspekcie wyłudzenia informacji więcej uczniów stwierdziło, że ta problematyka jest im nieznana – por. Wykres 5.

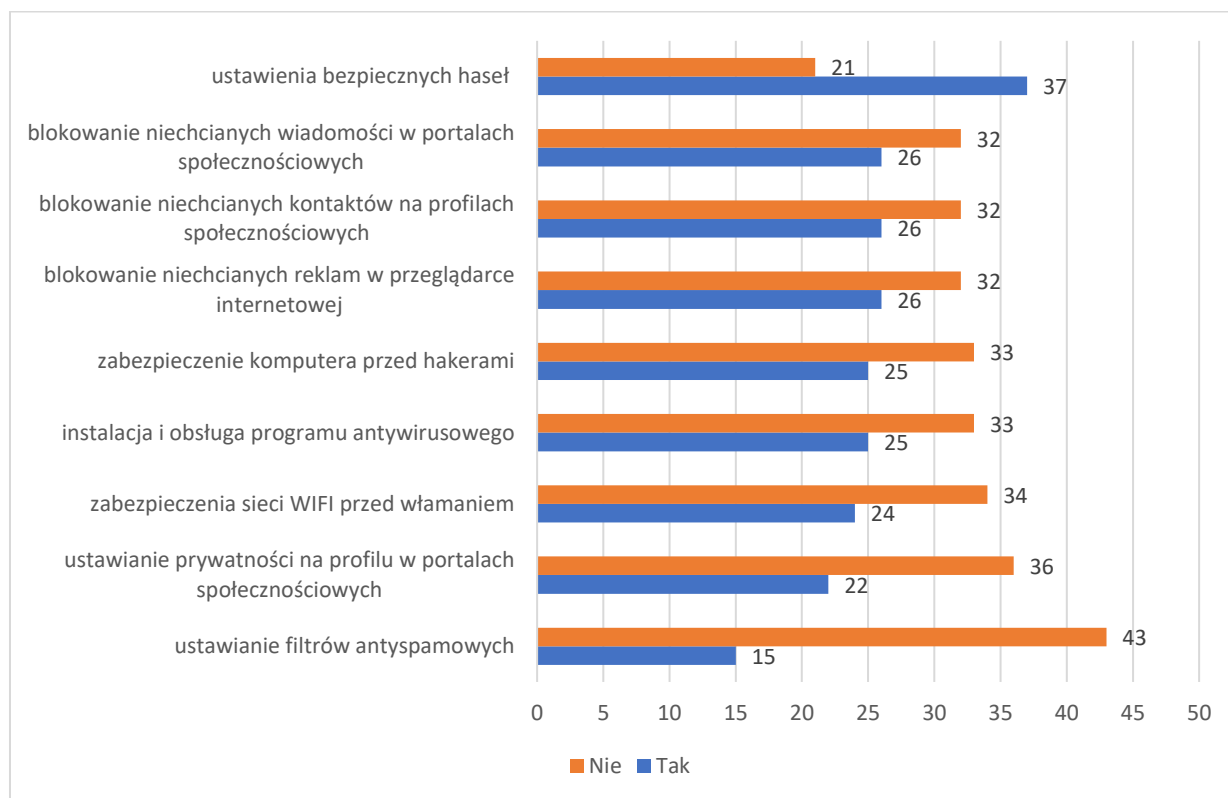
Wykres 5. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy I – III) na pytanie „Czy znasz poniższe zagrożenia związane z korzystaniem z Internetu?”



Jedynie umiejętność ustawienia bezpiecznych haseł jest działaniem i zachowaniem znanym przez większość najmłodszych uczestników warsztatów jeśli chodzi o bezpieczne korzystanie z Internetu (por. Wykres 6). Najmniej znanym przez większość badanych działaniem jest

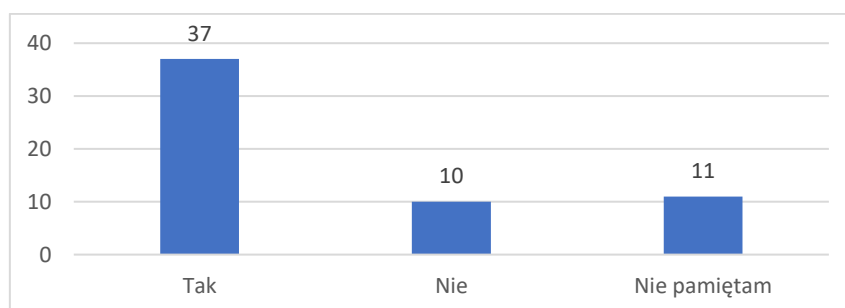
ustawienie filtrów antyspamowych oraz ustawienia prywatności na portalach społecznościowych – obydwie umiejętności związane są jednak z aktywnością w Internecie, które nie są charakterystyczne dla działań młodych uczniów w Internecie.

Wykres 6. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy I – III) na pytanie „Czy znane Ci są poniższe działania i zachowania związane z bezpiecznym korzystaniem z Internetu?”



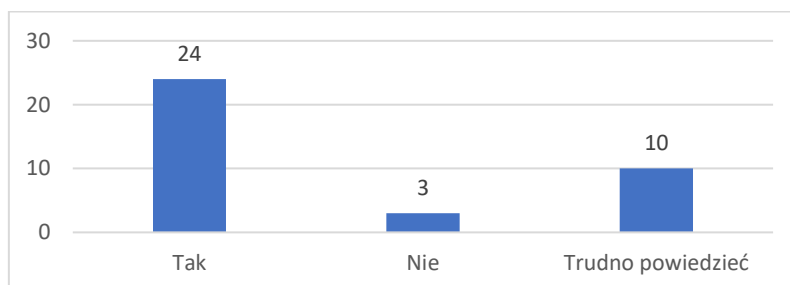
Ze wszystkich 57 badanych najmłodszych uczestników warsztatów 37 z nich pamięta, że brało udział w warsztatach „Cybernauci” (por. Wykres 7).

Wykres 7. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy I – III) na pytanie „Czy brałeś/brałaś udział w szkoleniach dotyczących bezpiecznego i kreatywnego korzystania z Internetu o nazwie „Cybernauci”?”



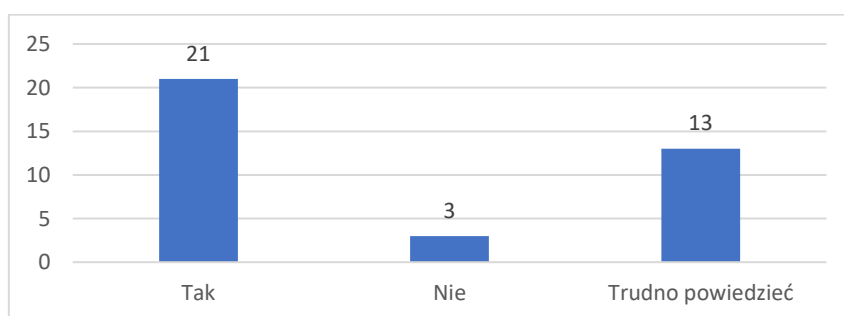
Zdecydowana większość uczestników warsztatów, którzy pamiętali w nich udział stwierdziło również, że warsztaty przyczyniły się do zwiększenia ich wiedzy w zakresie bezpiecznego korzystania z Internetu (por. Wykres 8)

Wykres 8. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy I – III) na pytanie „Powiedz mi proszę, czy dzięki szkoleniu "Cybernauci" wiesz teraz więcej na temat bezpiecznego korzystania z Internetu?”



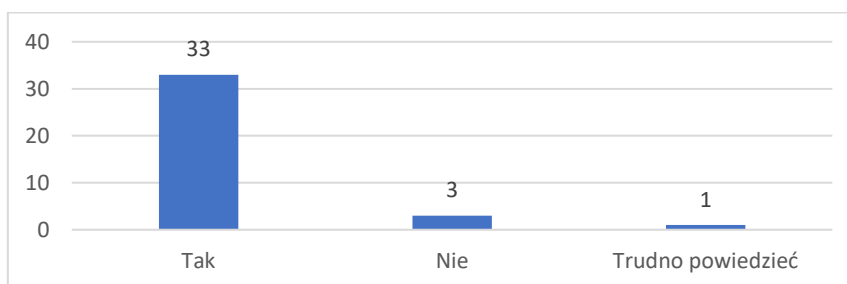
Większość uczniów (21 respondentów) stwierdziło, że udział w szkoleniu pozytywnie przyczynił się do zwiększenia poczucia bezpieczeństwa w Internecie (por. Wykres 9).

Wykres 9. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy I-III) na pytanie „Czy dzięki udziałowi w szkoleniu czujesz się teraz w Internecie bezpieczniej?”

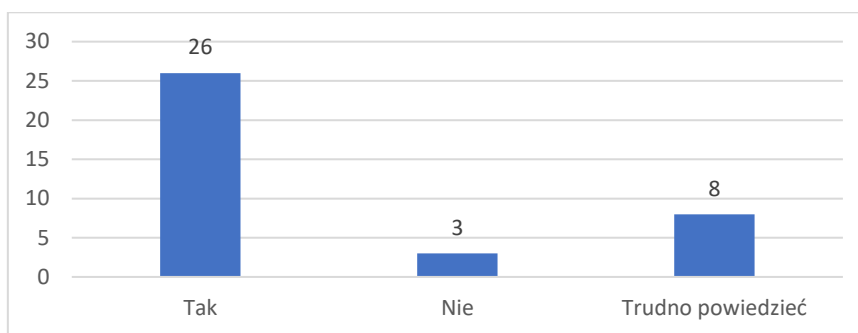


Jednoznacznie najmłodsi uczniowie stwierdzili, że zajęcia były prowadzone w interesujący sposób (por. Wykres 10) oraz, że tego typu szkolenia powinny być organizowane również dla ich koleżanek i kolegów (Wykres 11).

Wykres 10. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy I – III) na pytanie „Czy uważasz, że zajęcia były prowadzone w interesujący sposób?”

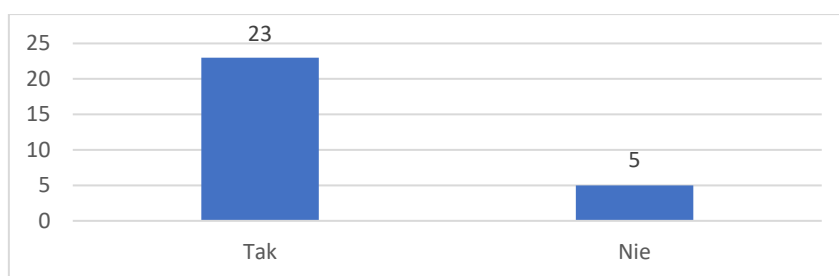


Wykres 11. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy I-III) na pytanie „Czy uważasz, że tego typu szkolenia są potrzebne Twoim rówieśnikom?”



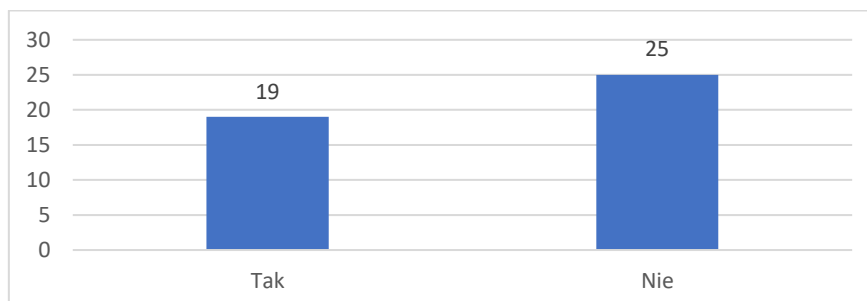
Zdaniem badanych uczniów szkół podstawowych (klasy I-III) szkolenia przyczyniły się również do zwiększenia wiedzy w zakresie pozytywnego i kreatywnego wykorzystania Internetu (por. Wykres 12).

Wykres 12. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy I-III) na pytanie „Czy dzięki szkoleniu poznałeś/poznałaś pozytywne i kreatywne sposoby wykorzystania Internetu?”



Na pytanie o to, czy najmłodszy uczniowie brali udział w innych szkoleniach dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu, odpowiedzieli w większości, że nie mieli takiej szansy (por. Wykres 13). Okazuje się więc, że udział w warsztatach „Cybernauci” był dla wielu uczniów jedyną szansą na zaznajomienie się z problematyką bezpiecznego korzystania z Internetu.

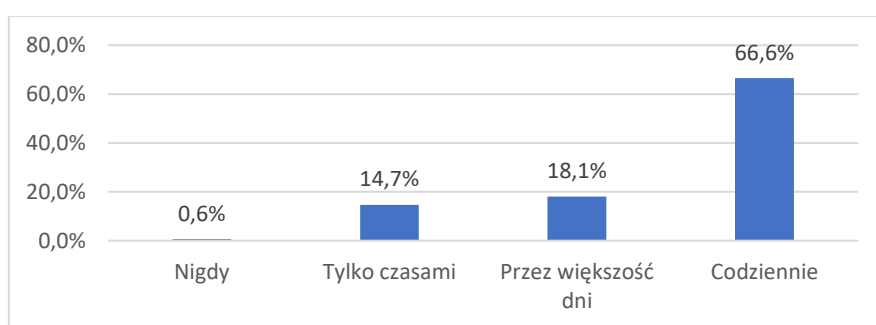
Wykres 13. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy I-III) na pytanie „Czy brałeś/brataś udział w innych szkoleniach dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu organizowanych przez Twoją szkołę?”



Uczniowie szkół podstawowych (klasy IV – VII oraz gimnazjum)

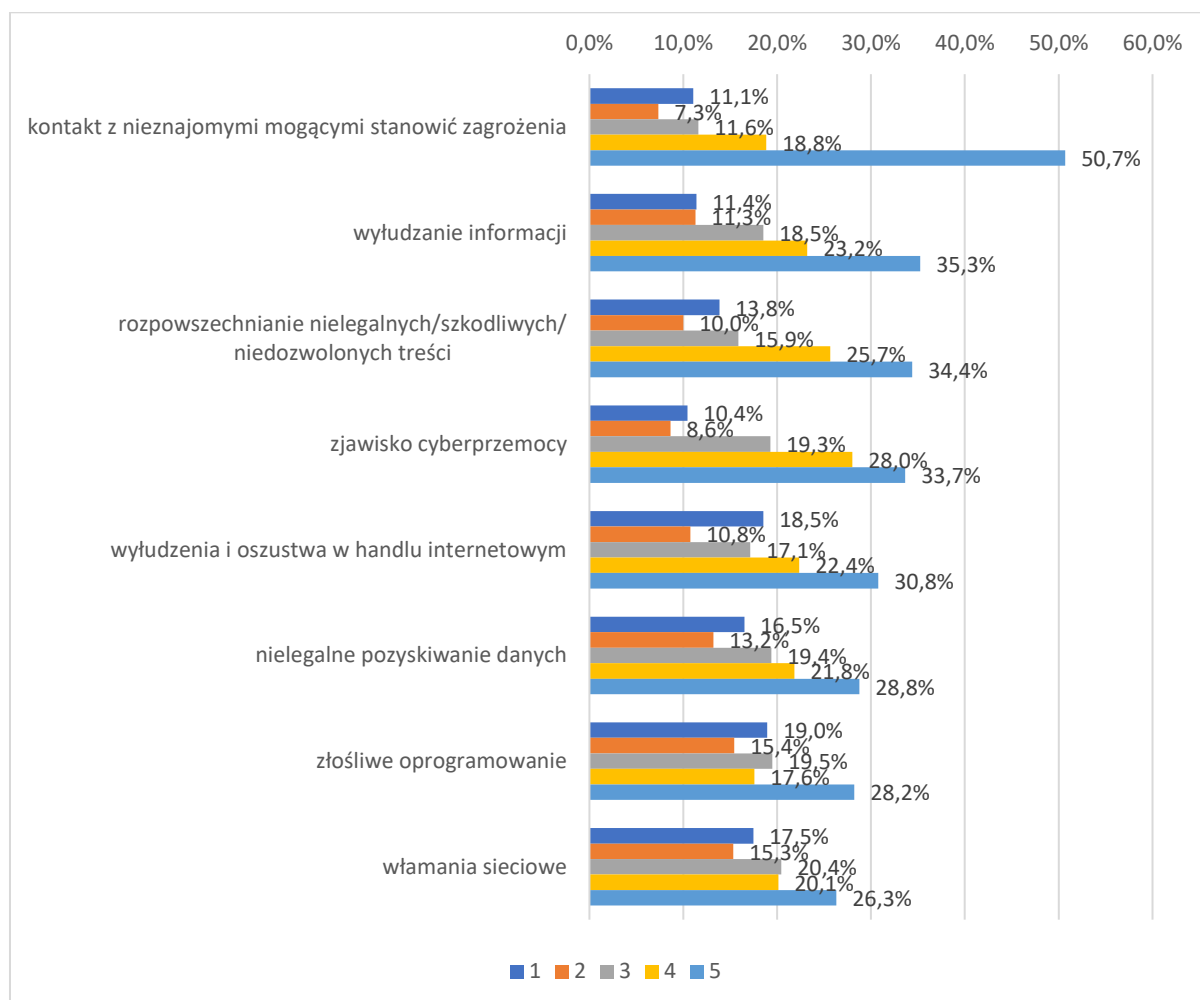
Uczniowie szkół podstawowych (klasy IV-VII) oraz gimnazjalnych są regularnymi użytkownikami Internetu. Zdecydowana większość, bo aż 66% z nich korzysta z Internetu codziennie (por. Wykres 14). Badana kategoria uczniów to grupa respondentów, która korzysta z Internetu częściej niż najmłodszy uczestnicy warsztatów, ale rzadziej niż uczniowie szkół ponadgimnazjalnych, rodzice oraz nauczyciele.

Wykres 14. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy IV – VII oraz gimnazjalne) na pytanie „Jak często korzystasz z Internetu?” N = 939



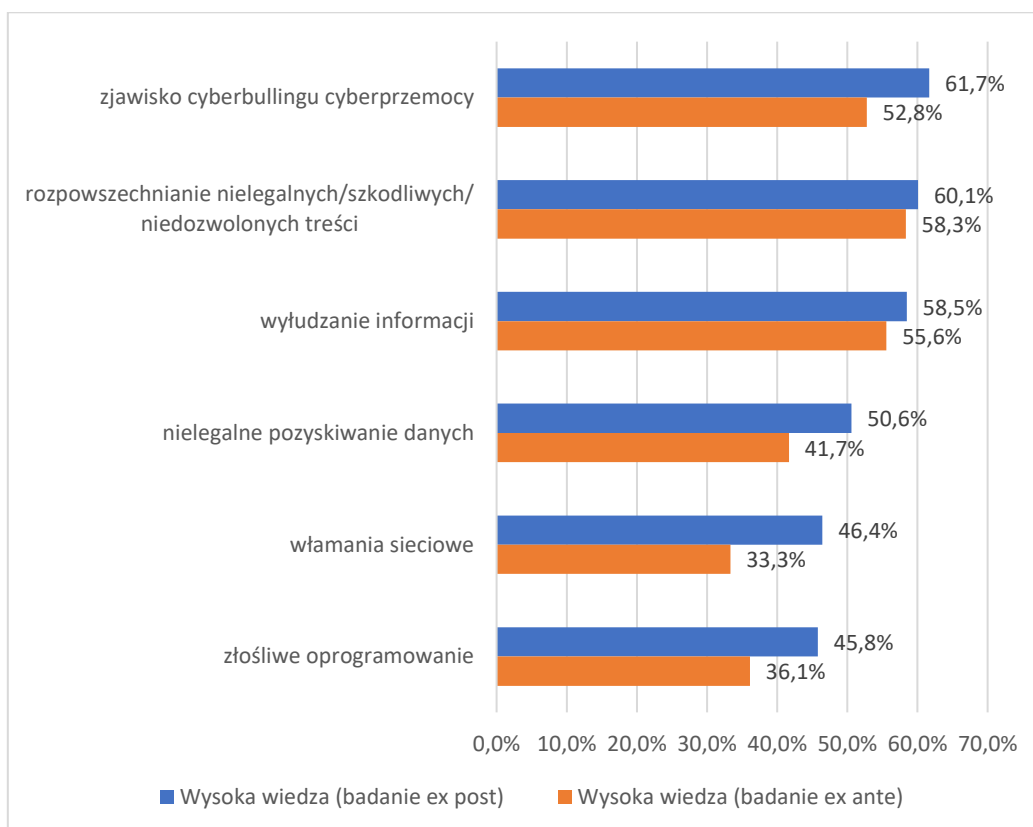
Badani uczniowie zostali zapytani o to, czy znają wybrane zagrożenia związane z korzystaniem z Internetu. Ze wszystkich wymienionych zagrożeń najbardziej rozpoznawalnym przez uczniów szkół podstawowych (klasy IV-VII) oraz gimnazjalnych są kontakt z nieznanym mogącym stanowić zagrożenie oraz wyłudzenie informacji (por. Wykres 15). Ogólnie rzecz biorąc badani uczniowie znają wszystkie zagrożenia, o które byli pytani – relatywnie najgorzej rozpoznają jedynie włamania sieciowe oraz złośliwe oprogramowanie.

Wykres 15. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy IV – VII oraz gimnazjalne) na pytanie „Czy znasz poniższe zagrożenia związane z korzystaniem z Internetu?” N = 939



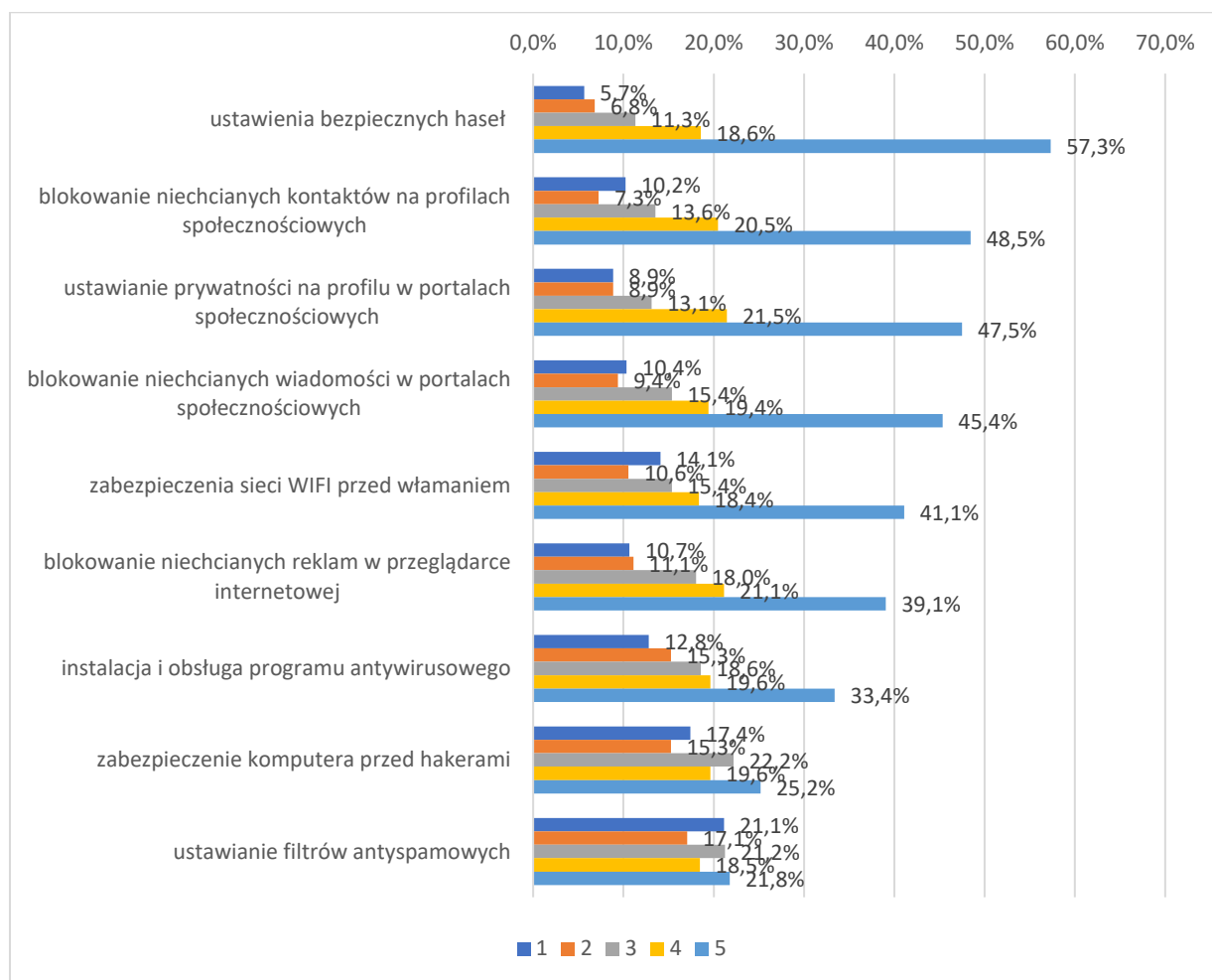
W bieżącym badaniu ex post zastosowano podobne wskaźniki dotyczące poziomu wiedzy uczniów, co umożliwia porównanie wyników pomiędzy czasem, w którym rozpoczęto program „Cybernauci” oraz jego zakończeniem. Przypomnieć należy, że wyniki badania ex ante przeprowadzonego na początku projektu przed pierwszymi warsztatami dotyczyły reprezentatywnej próbkę uczniów całej Polski. Natomiast wyniki bieżące ex post zostały przeprowadzone na próbce uczniów, którzy brali udział w warsztatach. Analiza wyników przedstawiona na wykresie wskazuje, że uczniowie biorący udział w warsztatach wyżej oceniają swój poziom wiedzy na temat różnych zagrożeń, niż uczniowie, którzy nie brali w nich udziału. Największe różnice w wiedzy można zaobserwować wśród takich zagrożeń, jak włamania sieciowe, złośliwe oprogramowanie oraz zjawisko cyberprzemocy.

Wykres 16. Wysoki poziom wiedzy uczniów (klasy IV-VII oraz gimnazjalne) na temat zagrożeń związanych z korzystaniem z Internetu – porównanie badań ex-ante oraz ex-post.



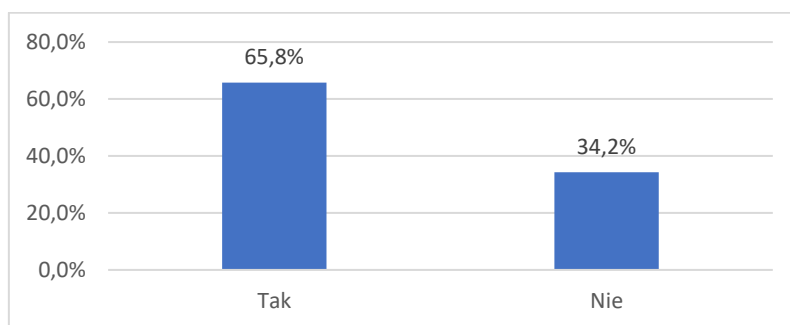
Większość różnych działań i zachowań związanych z bezpiecznym korzystaniem z Internetu jest dobrze znana uczniom szkół podstawowych (klasy IV-VII) oraz gimnazjalnych. Największą wiedzę uczniowie posiadają przede wszystkim w zakresie ustawień bezpiecznych haseł, blokowania niechcianych profili na portalach społecznościowych oraz ustawień prywatności. Relatywnie najniższą świadomość badani posiadają w aspekcie ustawień filtrów antyspamowych oraz zabezpieczeń komputerów przed hakerami (por. Wykres 17).

Wykres 17. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy IV – VII oraz gimnazjalne) na pytanie „Czy znane Ci są poniższe działania i zachowania związane z bezpiecznym korzystaniem z Internetu?”



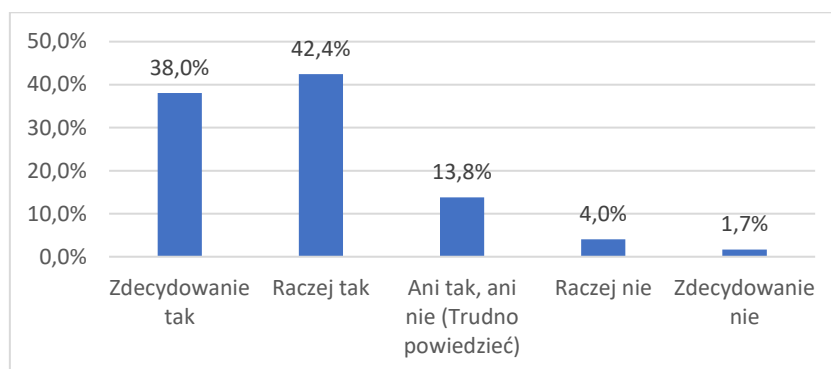
Zdecydowana większość badanych (65,8%) uczniów pamięta swój udział w szkoleniach w ramach projektu „Cybernauci” (por. Wykres 18).

Wykres 18. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy IV – VII oraz gimnazjalne) na pytanie „Czy brałeś/brataś udział w szkoleniach dotyczących bezpiecznego i kreatywnego korzystania z Internetu o nazwie „Cybernauci”?” N = 911



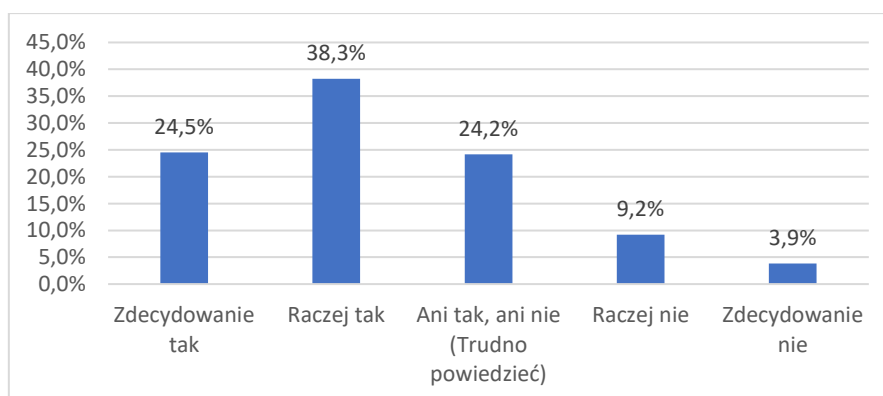
Uczniowie, którzy brali udział w szkoleniach jednoznacznie ocenili, że udział w nich przyczynił się do zwiększenia wiedzy w zakresie bezpiecznego korzystania z Internetu (80,4% - suma odpowiedzi „Zdecydowanie tak” oraz „Raczej tak”).

Wykres 19. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy VI – VII oraz gimnazjalne) na pytanie „Powiedz mi proszę, czy dzięki szkoleniu „Cybernauci” wiesz teraz więcej na temat bezpiecznego korzystania z Internetu?” N = 594



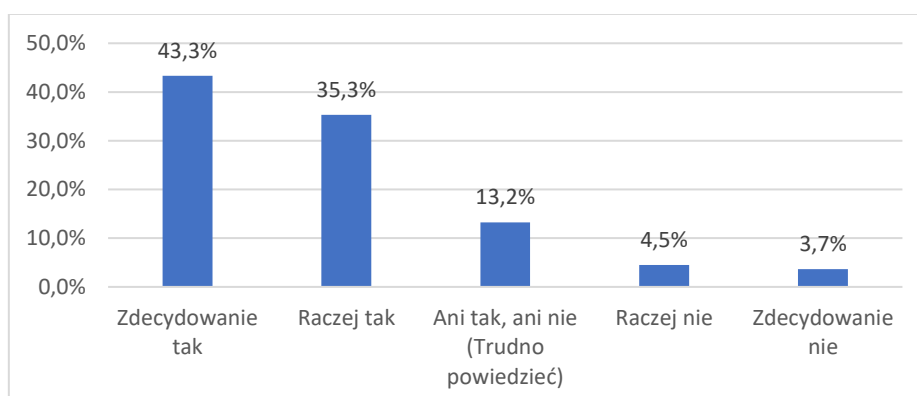
Większość badanych uczniów stwierdziła również, że udział w szkoleniu przyczynił się do zwiększenia ich poczucia bezpieczeństwa w Internecie (62,8%). Jedynie 13,1% respondentów stwierdziło, że warsztaty nie wpłynęły na ich poczucie bezpieczeństwa (por. Wykres 20).

Wykres 20. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy VI-VII oraz gimnazjalne) na pytanie „Czy dzięki udziałowi w szkoleniu czujesz się teraz w Internecie bezpieczniej?” N = 596



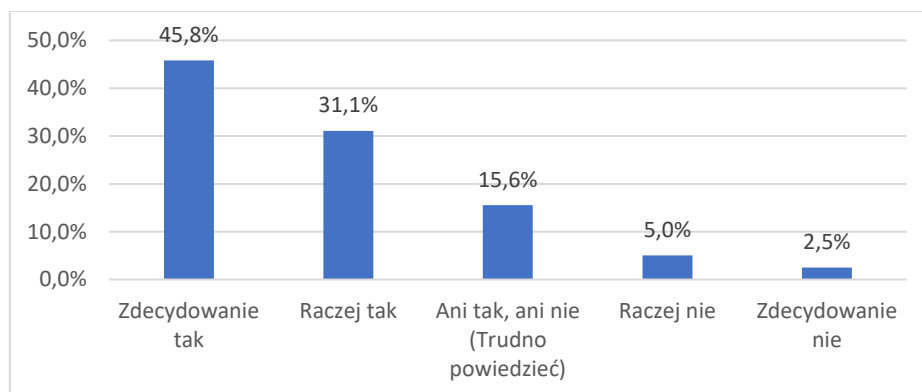
Uczniowie, którzy pamiętają swój udział w warsztatach w zdecydowanej większości stwierdzili, że zajęcia prowadzone w ramach projektu „Cybernauci” były interesujące (78,6%). Tylko 8,2% badanych negatywnie oceniło warsztaty (por. Wykres 21).

Wykres 21. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy VI – VII oraz gimnazjalne) na pytanie „Czy uważasz, że zajęcia były prowadzone w interesujący sposób?” N = 598



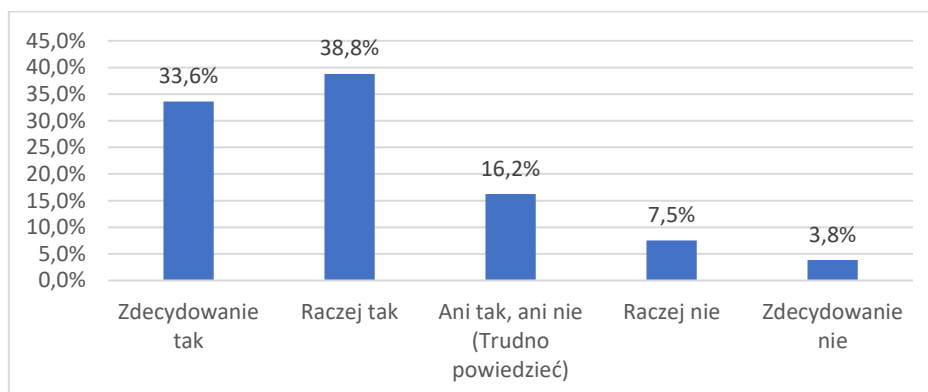
Na pytanie „Czy uważasz, że tego typu szkolenia są potrzebne Twoim rówieśnikom?” zdecydowana większość uczniów szkół podstawowych (klasy IV-VII) oraz gimnazjalnych odpowiedziała twierdząco (76,9% - suma odpowiedzi „Zdecydowanie tak” oraz „Raczej tak”). Zdecydowanie mniej, bo tylko 7,5% respondentów, zadeklarowało, że tego typu szkolenia nie powinny być realizowane dla ich koleżanek i kolegów (por. Wykres 22).

Wykres 22. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy VI-VII oraz gimnazjalne) na pytanie „Czy uważasz, że tego typu szkolenia są potrzebne Twoim rówieśnikom?” N = 598



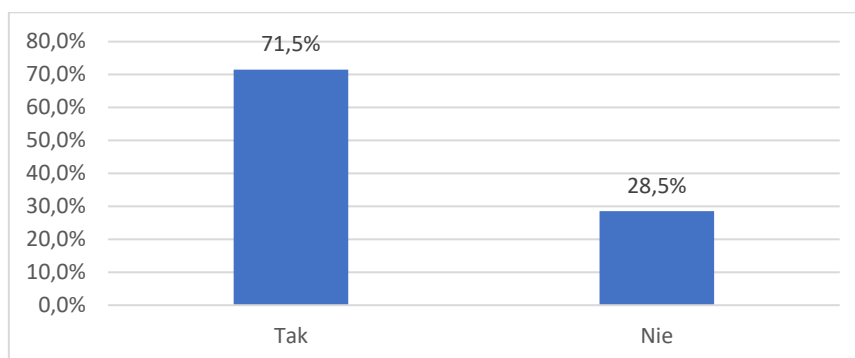
Dla większości badanych uczniów zajęcia w ramach programu „Cybernauci” były również okazją do poznania nowych kreatywnych sposobów wykorzystania Internetu – z tym zdaniem zgodziło się niemal 2/3 respondentów. Odmiennego zdania było jedynie 11,3% badanych (por. Wykres 23).

Wykres 23. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy IV-VII oraz gimnazjalne) na pytanie „Czy dzięki szkoleniu poznałeś/poznałaś pozytywne i kreatywne sposoby wykorzystania Internetu?” N = 598



Równie dużo badanych uczniów zadeklarowało uczestnictwo w podobnych szkoleniach (71,5%). Warsztaty „Cybernauci” były jedyną szansą na zapoznanie się z problematyką bezpieczeństwa w Internecie dla 29% badanych (por. Wykres 24).

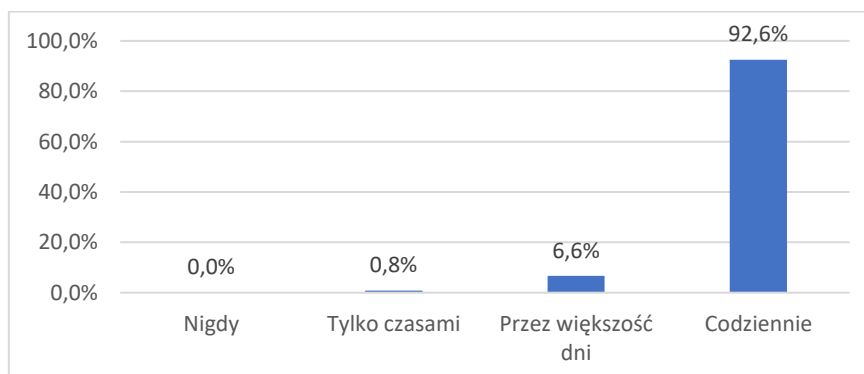
Wykres 24. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy IV-VII oraz gimnazjalne) na pytanie „Czy brałeś/brałaś udział w innych szkoleniach dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu organizowanych przez Twoją szkołę?” N = 555



Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych

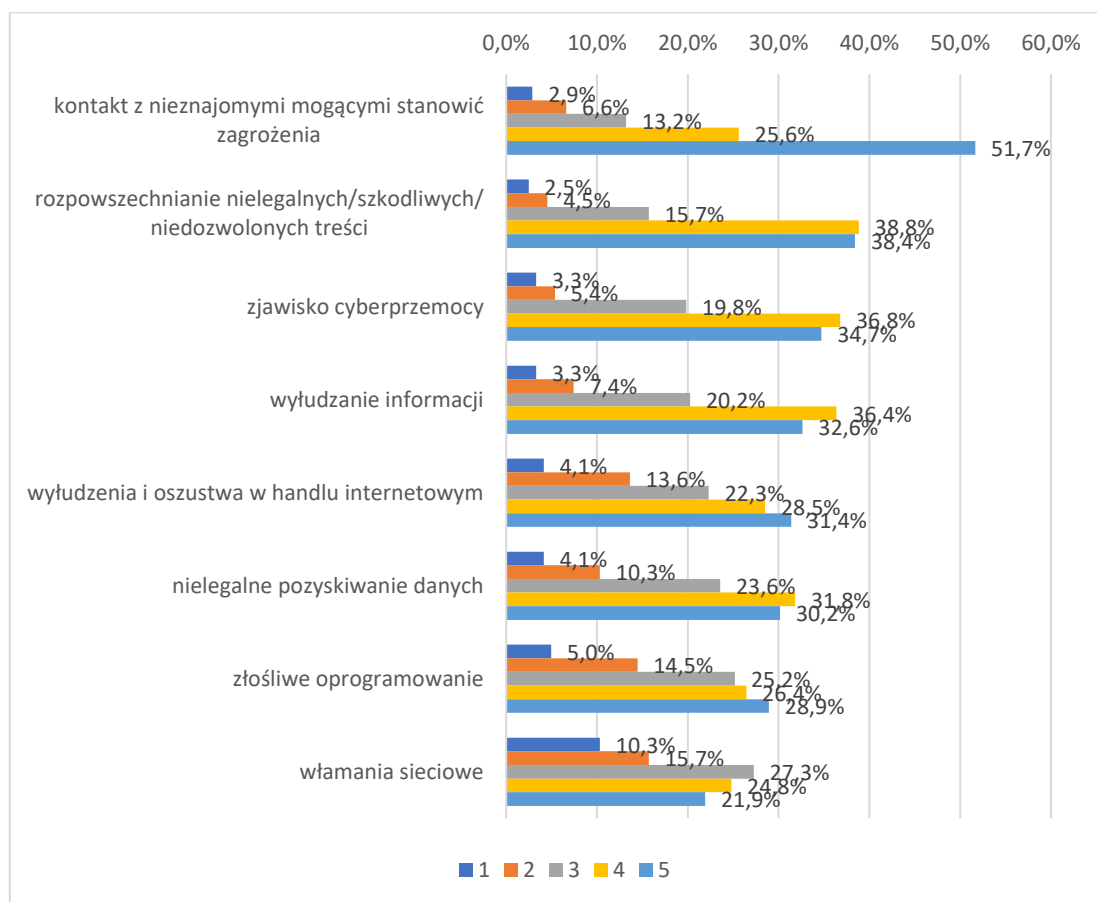
Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych są ostatnią grupą analizowanych tutaj uczniów. Jest to grupa uczniów, która charakteryzuje się największą częstotliwością korzystania z Internetu – niemal wszyscy badani zadeklarowali, że Internet towarzyszy im każdego dnia (por. Wykres 25).

Wykres 25. Rozkład odpowiedzi uczniów (szkoła ponadgimnazjalna) na pytanie „Jak często korzystasz z Internetu?” N = 242



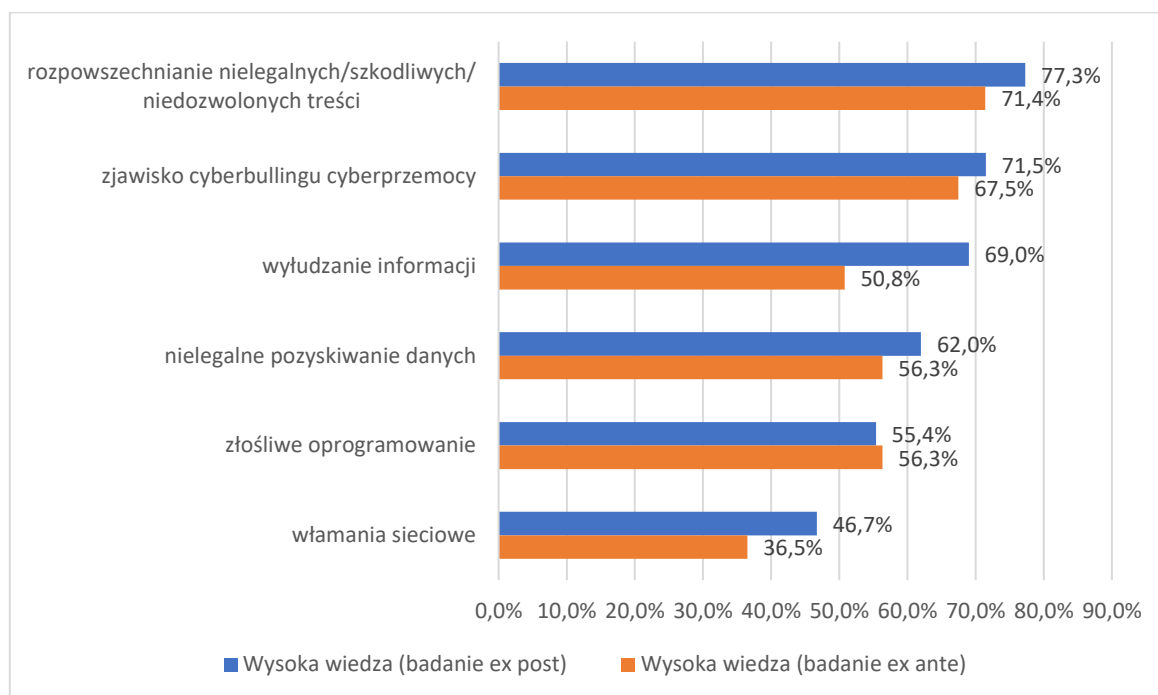
Najstarsi uczestnicy warsztatów stwierdzili, że wszystkie wymienione w badaniu zagrożenia związane z korzystaniem z Internetu są im dobrze znane (Wykres 26). Zagrożeniem, które jest przez uczniów najbardziej rozpoznawane to kontakt z nieznanym mogącym stanowić zagrożenie oraz rozpowszechnianie nielegalnych treści. Respondenci relatywnie najgorzej ocenili swoją znajomość takich aspektów Internetu jak złośliwe oprogramowanie oraz włamanie sieciowe.

Wykres 26. Rozkład odpowiedzi uczniów (szkoła ponadgimnazjalna) na pytanie „Czy znasz poniższe zagrożenia związane z korzystaniem z Internetu?” N = 242



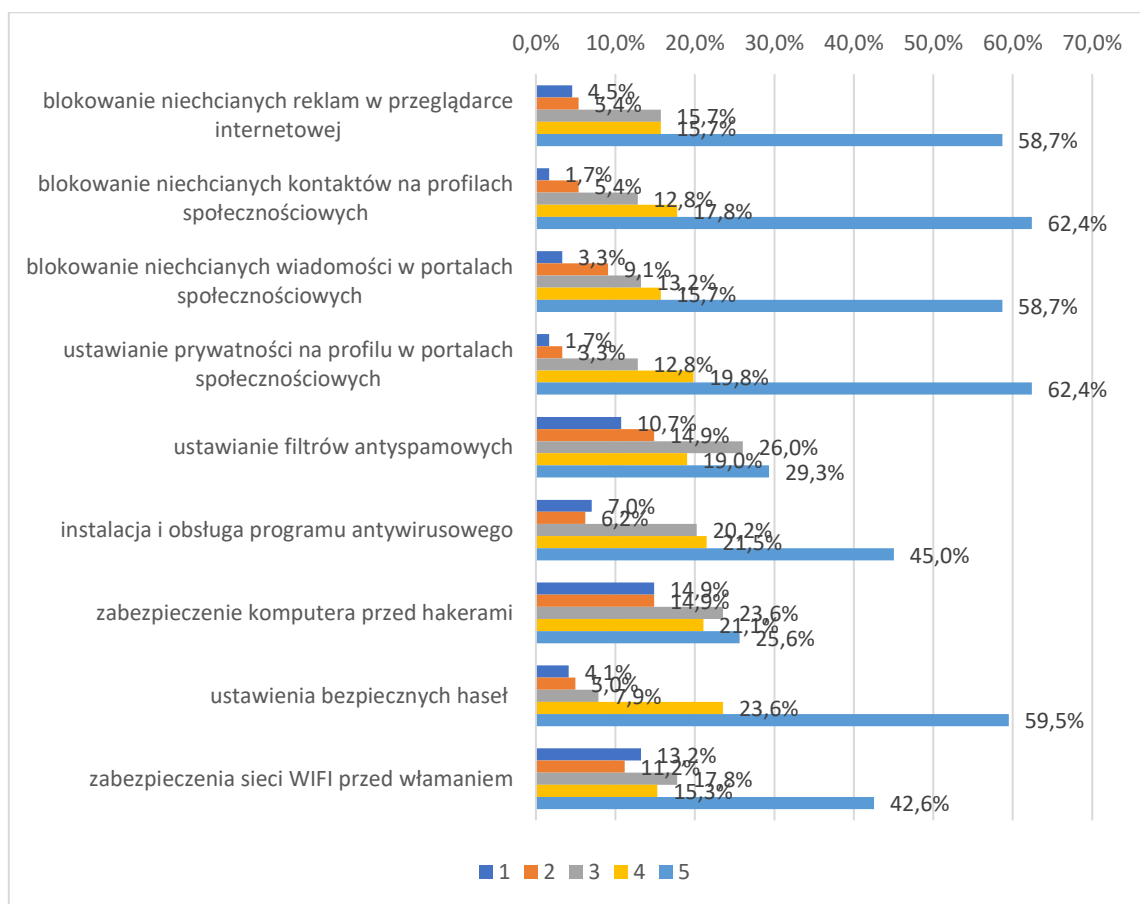
Podobnie, jak w przypadku uczniów ze szkół podstawowych oraz gimnazjalnych, tak i wśród najstarszych dokonano porównania wysokiego poziomu wiedzy pomiędzy wynikami badanie ex ante oraz bieżącymi badaniami ex post. Niemal we wszystkich porównywanych zagrożeniach uczestnicy warsztatów wypadli lepiej niż reprezentatywna grupa polskich uczniów szkół ponadgimnazjalnych w badaniu ewaluacyjnym ex ante. Największe różnice w poziomie wiedzy można zaobserwować w aspekcie takich zagrożeń jak włamania sieciowe oraz wyłudzenie informacji.

Wykres 27. Wysoki poziom wiedzy uczniów (szkoła ponadgimnazjalna) na temat zagrożeń związanych z korzystaniem z Internetu – porównanie badań ex ante oraz ex post.



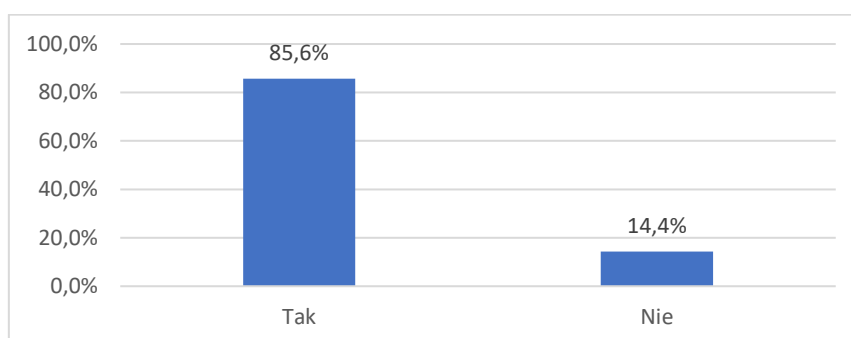
Oprócz podstawowych zagrożeń uczniowie zostali również zapytani o działania i zachowania związane z bezpiecznym korzystaniem z Internetu. Podobnie jak w pytaniu poprzednim, tak i tutaj uczniowie deklarują wysoką świadomość w zakresie poszczególnych zabezpieczeń. Najlepiej poinformowani uczestnicy warsztatów są na temat wszystkiego co dotyczy zabezpieczenia portalu społecznościowego: od ustawień profilowych po zabezpieczenia haseł (por. Wykres 28).

Wykres 28. Rozkład odpowiedzi uczniów (szkoła ponadgimnazjalna) na pytanie „Czy znane Ci są poniższe działania i zachowania związane z bezpiecznym korzystaniem z Internetu?” N = 242



Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych w zdecydowanej większości pamiętają, że uczestniczyli w warsztatach „Cybernauci” (por. Wykres 29).

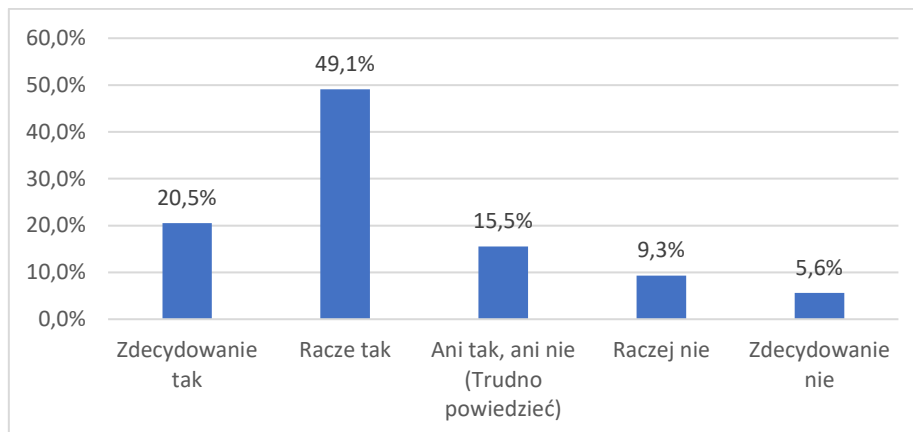
Wykres 29. Rozkład odpowiedzi uczniów (szkoła ponadgimnazjalna) na pytanie „Czy brałeś/brataś udział w szkoleniach dotyczących bezpiecznego i kreatywnego korzystania z Internetu o nazwie „Cybernauci”?” N = 188



Na pytanie, czy uczniowie dzięki udziałowi w szkoleniu wiedzą więcej na temat bezpiecznego korzystania z Internetu, większość z nich stwierdziła, że raczej tak (49,1%) oraz zdecydowanie

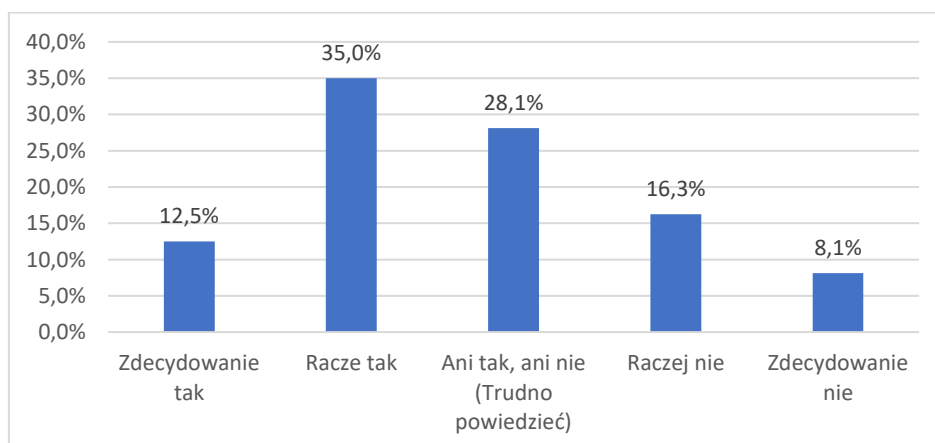
tak (20,5%). Jedynie 15% badanych uczniów zadeklarowało brak przyrostu wiedzy w analizowanym zakresie (por. Wykres 30).

Wykres 30. Rozkład odpowiedzi uczniów (szkoła ponadgimnazjalna) na pytanie „Powiedz mi proszę, czy dzięki szkoleniu „Cybernauci” wiesz teraz więcej na temat bezpiecznego korzystania z Internetu?” N = 161



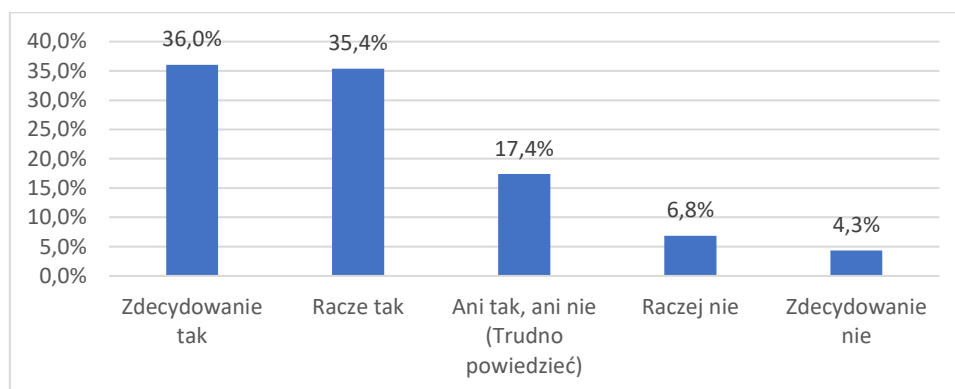
Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych uczestniczący w warsztatach potwierdzili, że dzięki udziałowi w szkoleniu czują się teraz w Internecie bezpieczniej (47,5% - suma odpowiedzi „Zdecydowanie tak” oraz „Raczej tak”). Duża grupa uczniów stwierdziła również, że trudno im stwierdzić, że warsztaty wpłynęły na ich poczucie bezpieczeństwa. Jedynie co czwarty uczeń zadeklarowało brak zwiększenia poczucie bezpieczeństwa w Internecie poprzez udział w warsztatach (por. Wykres 31).

Wykres 31. Rozkład odpowiedzi uczniów (szkoła ponadgimnazjalna) na pytanie „Czy dzięki udziałowi w szkoleniu czujesz się teraz w Internecie bezpieczniej?” N = 160



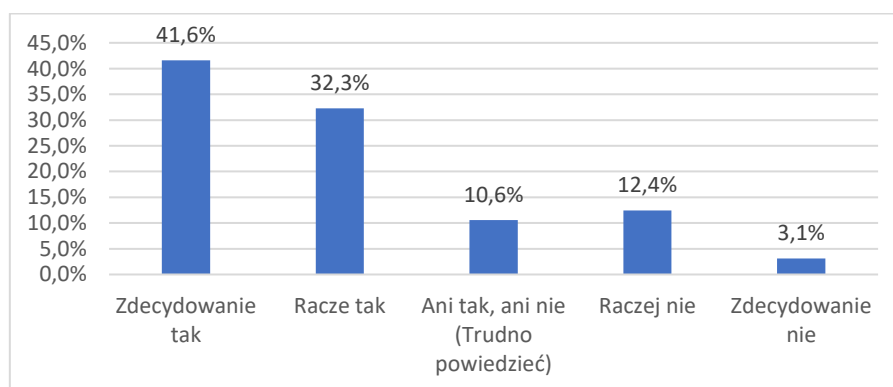
Niemal $\frac{3}{4}$ uczniów zadeklarowało, że zajęcia prowadzone w ramach projektu „Cybernauci” prowadzone były w sposób interesujący. Odmiennego zdania było jedynie 11% badanych respondentów (por. Wykres 32).

Wykres 32. Rozkład odpowiedzi uczniów (szkoła ponadgimnazjalna) na pytanie „Czy uważasz, że zajęcia były prowadzone w interesujący sposób?” N = 161



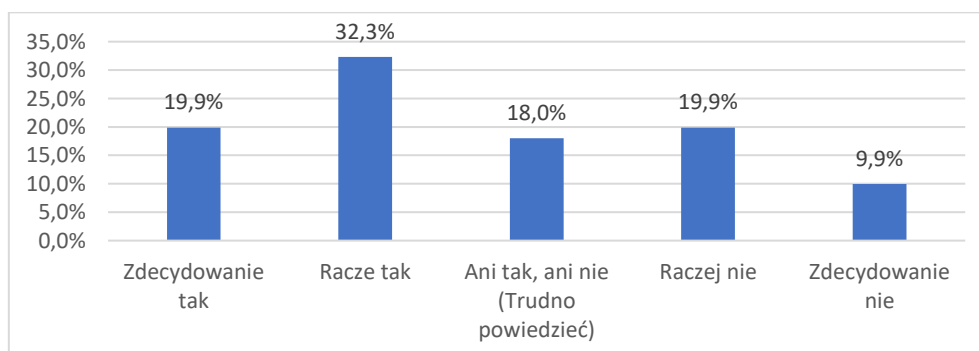
Równie pozytywnie uczniowie ocenili potrzebę organizacji tego typu szkoleń dla swoich rówieśników (73,9%). Tylko 15,5% badanych było odmiennego zdania (por. Wykres 33).

Wykres 33. Rozkład odpowiedzi uczniów (szkoła ponadgimnazjalna) na pytanie „Czy uważasz, że tego typu szkolenia są potrzebne Twoim rówieśnikom?” N = 161



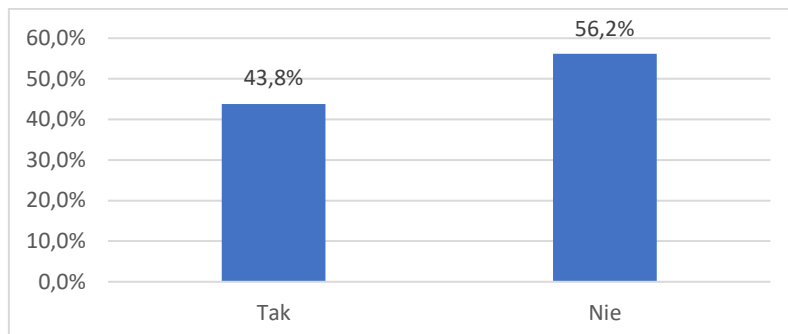
Większość badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych stwierdziło, że w trakcie szkoleń poruszane były kwestie pozytywnego i kreatywnego wykorzystania Internetu (por. Wykres 34).

Wykres 34. Rozkład odpowiedzi uczniów (szkoła ponadgimnazjalna) na pytanie „Czy dzięki szkoleniu poznałeś/poznałaś pozytywne i kreatywne sposoby wykorzystania Internetu?” N = 161



Zdaniem ponad połowy uczniów szkół ponadgimnazjalnych nie uczestniczyli oni w innych szkoleniach podobnych do warsztatów w ramach projektu „Cybernauci” (por. Wykres 35).

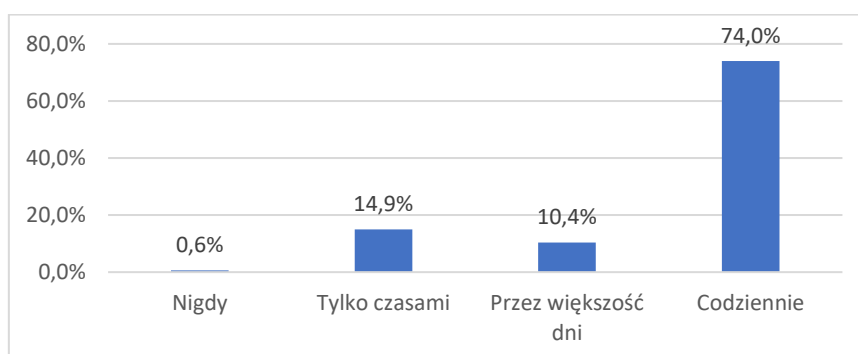
Wykres 35. Rozkład odpowiedzi uczniów (szkoła ponadgimnazjalna) na pytanie „Czy brałeś/brałaś udział w innych szkoleniach dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu organizowanych przez Twoją szkołę?” N = 242



Rodzice – badanie ex post

Rodzice uczestniczący w warsztatach są, podobnie jak pozostali uczestnicy, regularnymi użytkownikami Internetu. Zdecydowana większość korzysta z Internetu codziennie (por. Wykres 36). Badana kategoria uczestników warsztatów korzysta z Internetu częściej niż uczniowie szkół podstawowych, ale rzadziej niż najstarsi uczniowie szkół ponadgimnazjalnych oraz nauczyciele.

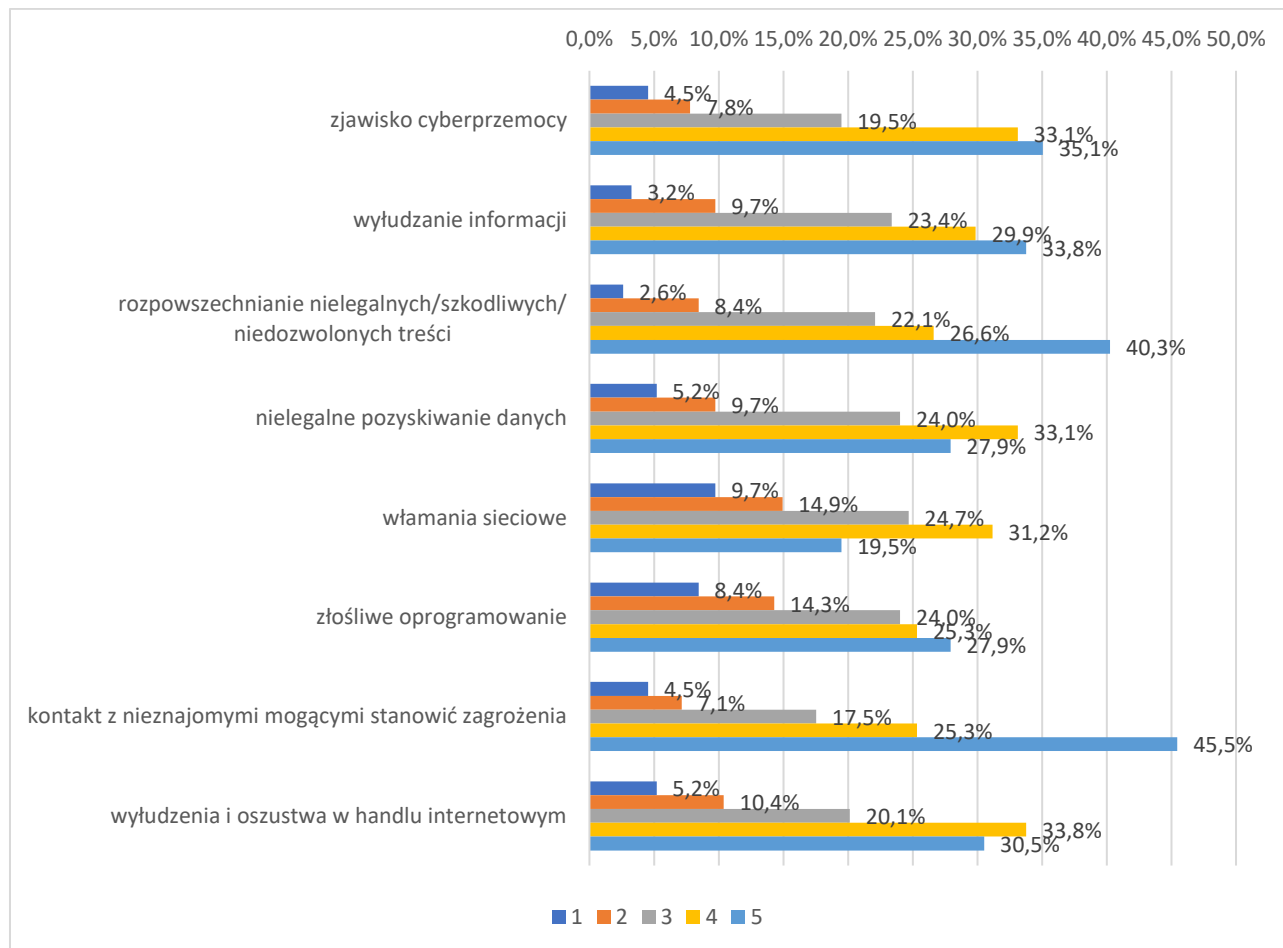
Wykres 36. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie „Jak często korzysta Pan/Pani z Internetu do celów zawodowych lub prywatnych?” N = 154



Badani rodzice zostali zapytani o to, czy znają wybrane zagrożenia związane z korzystaniem z Internetu. Ze wszystkich wymienionych zagrożeń najbardziej rozpoznawalnym przez nich zagrożeniem są kontakt z nieznanym mogący stanowić zagrożenie oraz rozpowszechnianie nielegalnych treści (por. Wykres 37). Ogólnie rzecz biorąc badani rodzice

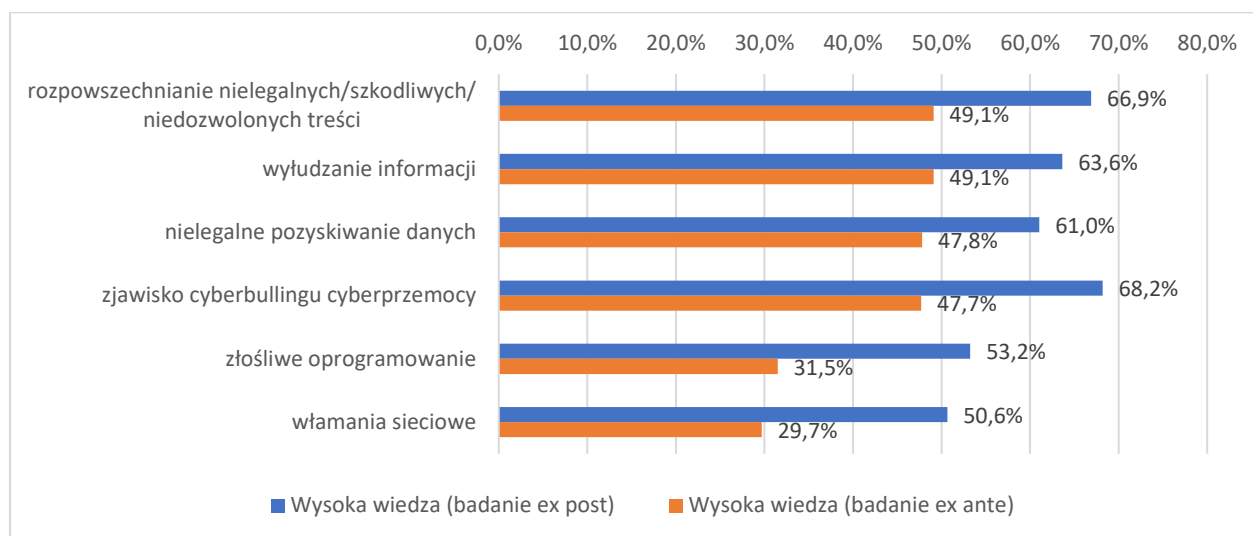
rozpoznają wszystkie zagrożenia, o które byli pytani – relatywnie najgorzej deklarują wiedzę w zakresie włamań sieciowych oraz złośliwego oprogramowania.

Wykres 37. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie „Jak ocenia Pan/Pani swoją wiedzę o następujących zagrożeniach i ryzykach związanych z korzystaniem z Internetu.” N = 154



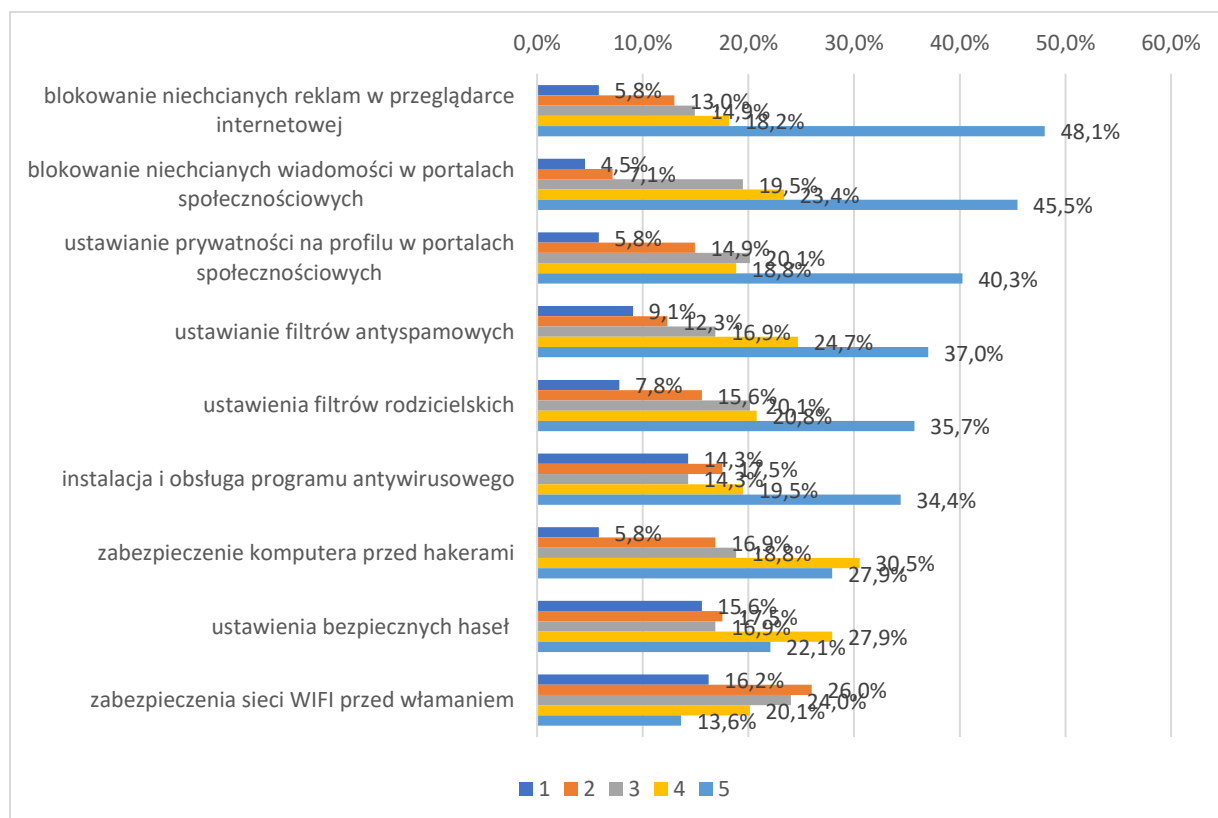
Podobnie, jak w przypadku uczniów ze szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych, tak i w przypadku rodziców dokonano porównania wysokiego poziomu wiedzy pomiędzy wynikami badanie ex ante oraz bieżącymi badaniami ex post. We wszystkich porównywanych zagrożeniach uczestnicy warsztatów wypadli lepiej niż reprezentatywna próba polskich rodziców w badaniu ewaluacyjnym ex ante. Największe różnice w poziomie wiedzy można zaobserwować w aspekcie takich zagrożeń jak cyberprzemoc oraz złośliwe oprogramowanie (por. Wykres 38).

Wykres 38. Wysoki poziom wiedzy rodziców na temat zagrożeń związanych z korzystaniem z Internetu – porównanie badań ex ante oraz ex post.



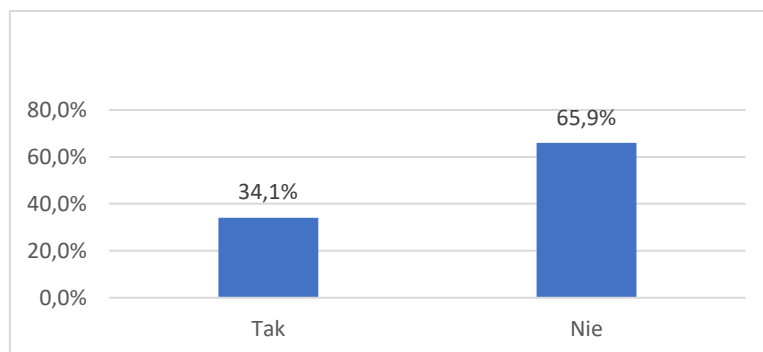
Większość różnych działań i zachowań związanych z bezpiecznym korzystaniem z Internetu jest bardzo dobrze znana rodzicom. Największą wiedzę rodzice posiadają przede wszystkim w zakresie ustawień prywatności w portalach społecznościowych oraz ustawień bezpiecznych haseł. Relatywnie najniższą świadomość badani rodzice posiadają w aspekcie zabezpieczeń sieci Wi-Fi oraz zabezpieczeń komputerów przed hakerami (por. Wykres 39).

Wykres 39. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie „W jakim stopniu znane są Panu/Pani następujące działania i zachowania związane z bezpiecznym korzystaniem z Internetu?” N = 154



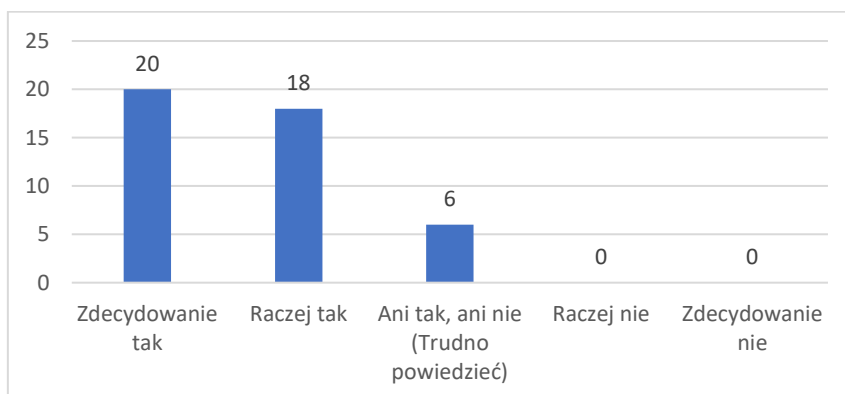
Co trzeci rodzic stwierdził, że brał udział w szkoleniach w ramach projektu „Cybernauci” (por. Wykres 40).

Wykres 40. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie „Czy brał/brała Pan/Pani udział w szkoleniach dotyczących bezpiecznego i kreatywnego korzystania z Internetu pt. „Cybernauci”?” N = 132



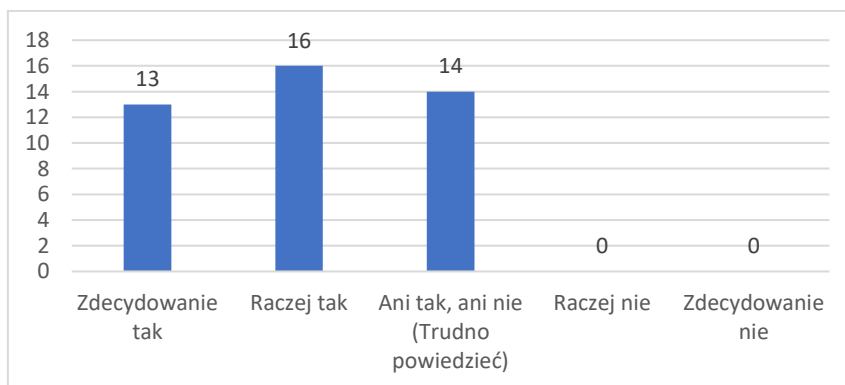
Rodzice, którzy brali udział w szkoleniach jednoznacznie ocenili, że udział w nich przyczynił się do zwiększenia wiedzy w zakresie bezpiecznego korzystania z Internetu (por. Wykres 41).

Wykres 41. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie „Proszę powiedzieć, czy dzięki szkoleniu „Cybernauci” wie Pan/Pani teraz więcej na temat bezpiecznego korzystania z Internetu?”



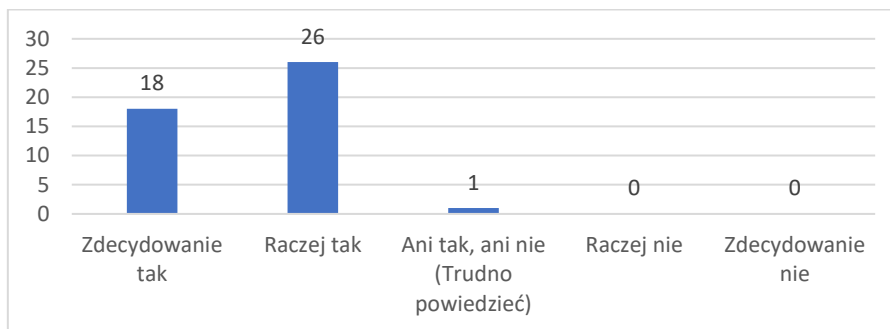
Zdaniem większości rodziców udział w szkoleniach w ramach projektu „Cybernauci” przyczynił się do zwiększenia ich bezpieczeństwa w Internecie (por. Wykres 42).

Wykres 42. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie „Czy Pana/Pani zdaniem dzięki udziałowi w szkoleniu „Cybernauci” czuje się Pan/Pani teraz w Internecie bezpieczniejszy/bezpieczniejsza?”



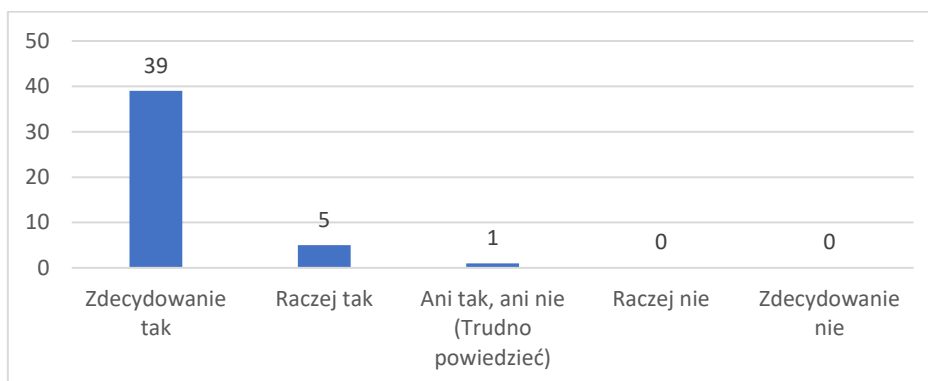
Również większość rodziców oceniła pozytywnie sposób prowadzenia warsztatów. Tylko jedna osoba ze wszystkich badanych wybrała odpowiedź „Trudno powiedzieć” (por. Wykres 43).

Wykres 43. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie „Czy uważa Pan/Pani, że zajęcia były prowadzone w interesujący sposób?”



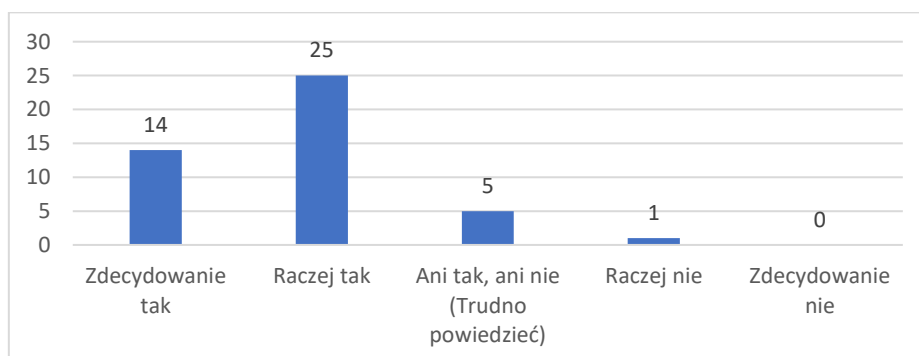
Niemal wszyscy badani rodzice stwierdzili, że tego typu szkolenia potrzebne są również innym rodzicom (por. Wykres 44).

Wykres 44. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie „Czy uważa Pan/Pani, że tego typu szkolenia są potrzebne innym rodzicom?”



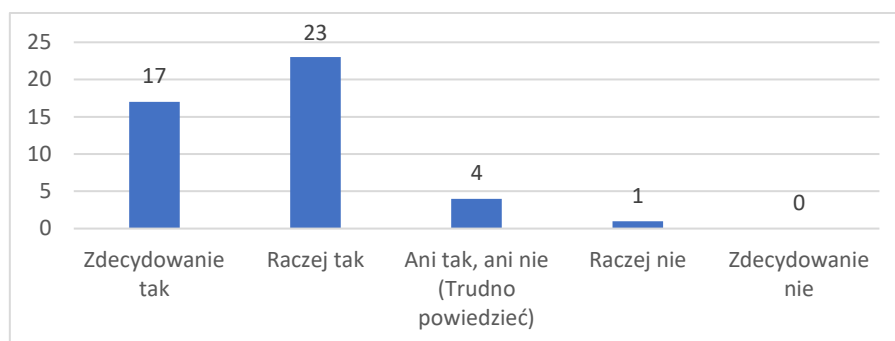
Na pytanie o to, czy rodzice poznali pozytywne sposoby wykorzystania Internetu zdecydowana większość wybrała odpowiedź „Raczej tak” oraz „Zdecydowanie tak” (por. Wykres 45).

Wykres 45. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie „Czy dzięki szkoleniu poznał/poznała Pan/Pani pozytywne sposoby wykorzystania Internetu?”



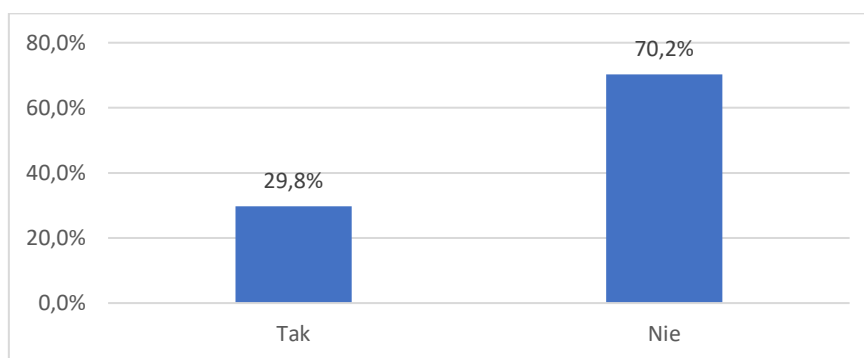
Również zdecydowana większość rodziców była zdania, że dzięki szkoleniu poznała sposoby wykorzystania Internetu do nauki lub zabawy ze swoim dzieckiem (por. Wykres 46).

Wykres 46. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie „Czy dzięki szkoleniu poznał/poznała Pan/Pani sposoby wspólnego wykorzystania Internetu ze swoim dzieckiem/podopiecznym do nauki lub zabawy?”



Dla wielu rodziców szkolenia organizowane w ramach projektu „Cybernauci” były jedną szansą na uczestnictwo w tego typu warsztatach. Jedynie 30% badanych rodziców stwierdziło, że brało udział w innych szkoleniach z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu (por. Wykres 47).

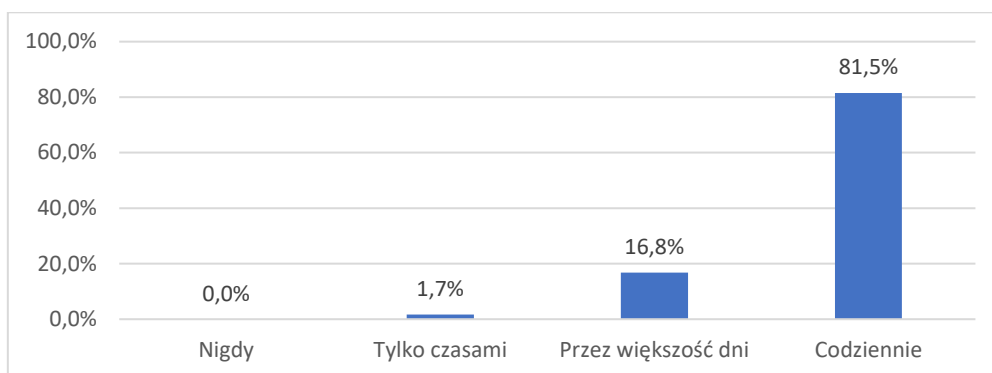
Wykres 47. Rozkład odpowiedzi na pytanie „Czy brał/brała Pan/Pani udział w innych szkoleniach dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu organizowanych przez szkołę?” N = 131



Nauczyciele – badanie ex post

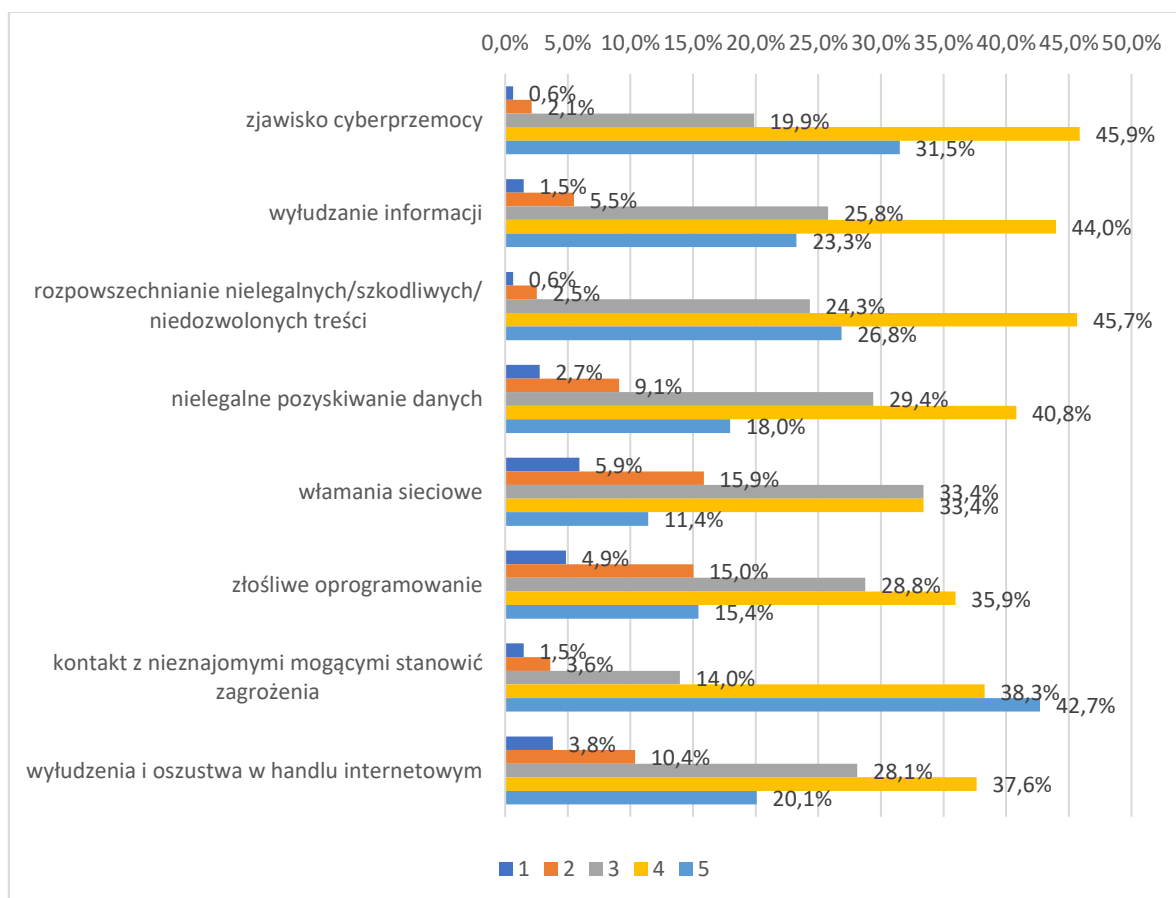
Zdecydowana większość badanych nauczycieli korzysta z Internetu codziennie (81,5%). Ani jeden z nauczycieli biorących udział w warsztatach nie stwierdził, że w ogóle nie korzysta z Internetu (por. Wykres 48).

Wykres 48. Rozkład odpowiedzi nauczycieli na pytanie „Jak często korzysta Pan/Pani z Internetu do celów zawodowych lub prywatnych?” N = 471



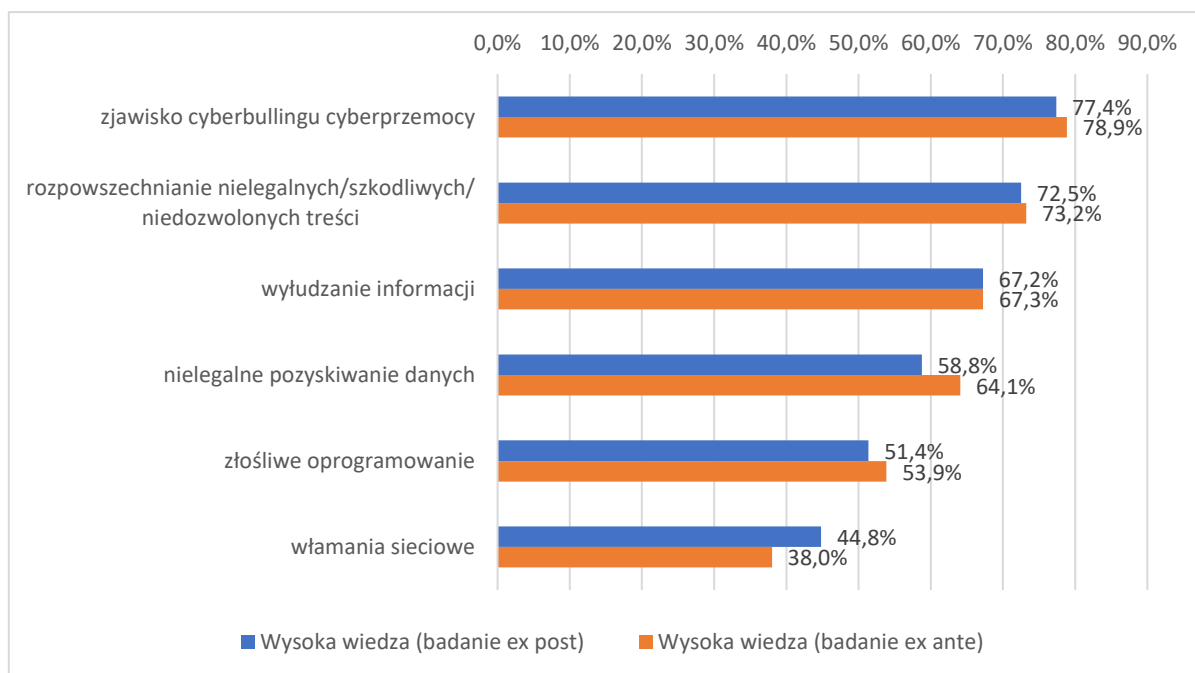
Badani nauczyciele zostali zapytani o to, jak oceniają poziom swojej wiedzy jeżeli chodzi o różne zagrożenia i ryzyka związane z korzystaniem z Internetu. Najwyżej swoją wiedzę nauczyciele oceniają w aspekcie zjawiska cyberprzemocy oraz kontaktu z nieznanym, który może stanowić zagrożenie. Relatywnie najgorzej, ale nadal wysoko, nauczyciele oceniają swoją wiedzę w zakresie włamań sieciowych oraz wyłudzeń i oszustw w handlu internetowym (por. Wykres 49).

Wykres 49. Rozkład odpowiedzi nauczycieli na pytanie „Jak ocenia Pan/Pani swoją wiedzę o następujących zagrożeniach i ryzykach związanych z korzystaniem z Internetu.” N = 154



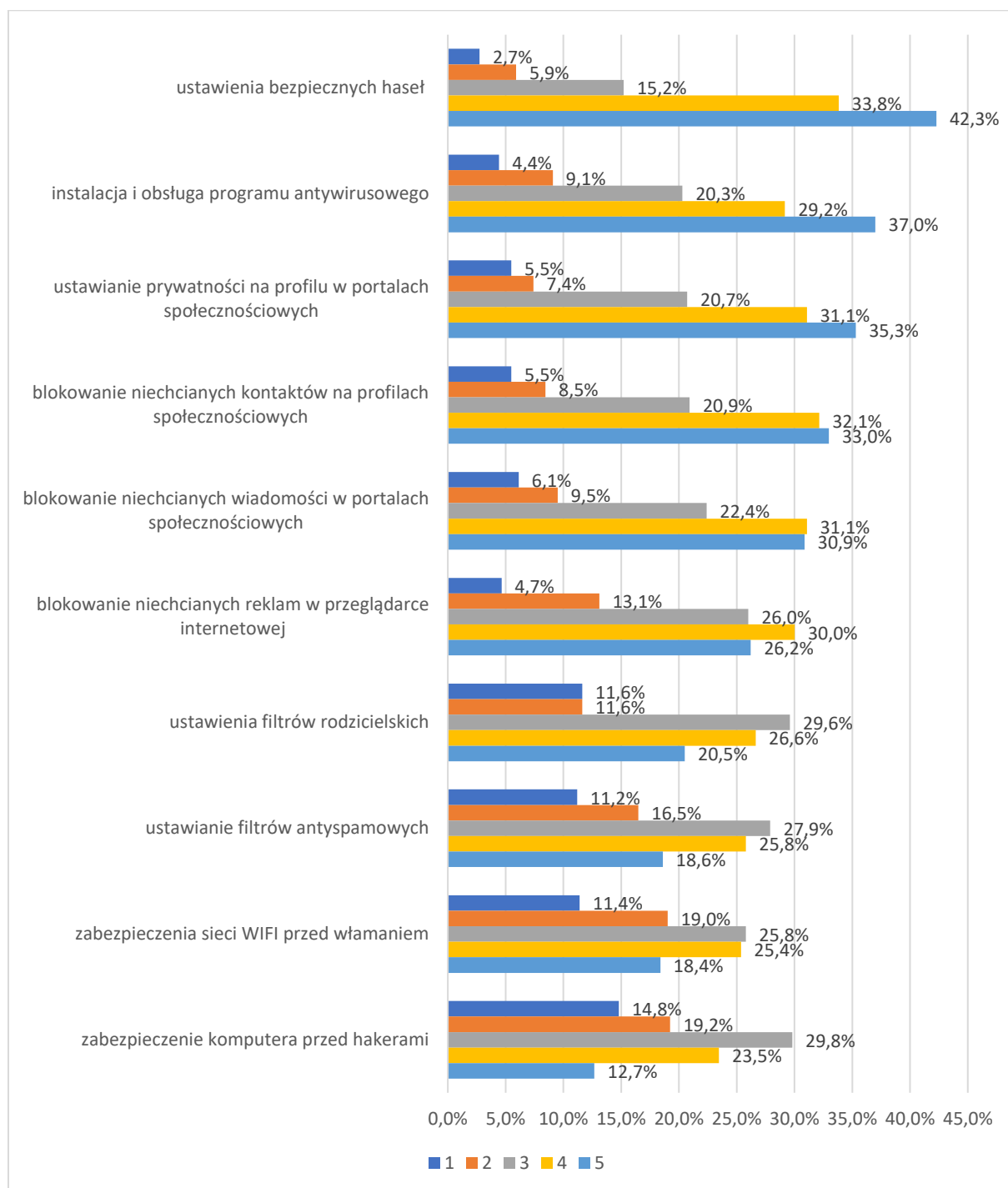
Zastosowanie tych samych wskaźników w badaniu ex ante oraz ex post pozwoliło na porównanie poziomu deklarowanej wiedzy reprezentatywnej próby nauczycieli oraz nauczycieli uczestniczących w warsztatach. Nauczyciele są jedyną grupą badanych, wśród których nie zaobserwowano znaczącego przyrostu wiedzy (por. Wykres 50).

Wykres 50. Wysoki poziom wiedzy nauczycieli na temat zagrożeń związanych z korzystaniem z Internetu – porównanie badań ex ante oraz ex post.



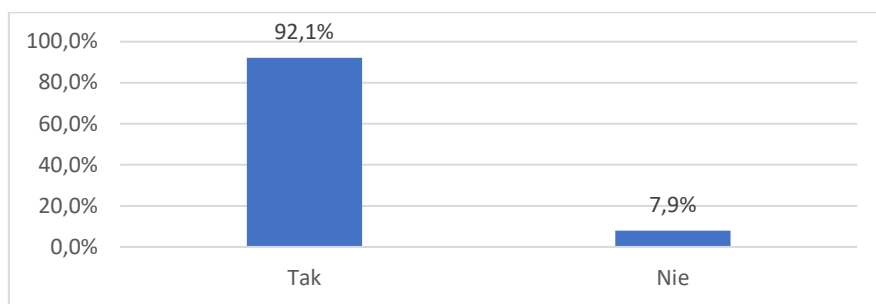
Podobnie, jak pozostali uczestnicy badania, tak i nauczyciele zostali zapytani o znajomość wybranych działań i zachowań związanych z bezpiecznym korzystaniem z Internetu. Największą wiedzę nauczyciele posiadają w zakresie ustawień bezpiecznych haseł oraz instalacji i obsługi programu antywirusowego. Relatywnie najniższą świadomość badani rodzice posiadają w kwestii zabezpieczenia komputera przed hakerami oraz zabezpieczeń sieci WIFI przed włamaniem (por. Wykres 51).

Wykres 51. Rozkład odpowiedzi nauczycieli na pytanie „W jakim stopniu znane są Panu/Pani następujące działania i zachowania związane z bezpiecznym korzystaniem z Internetu?” N = 473



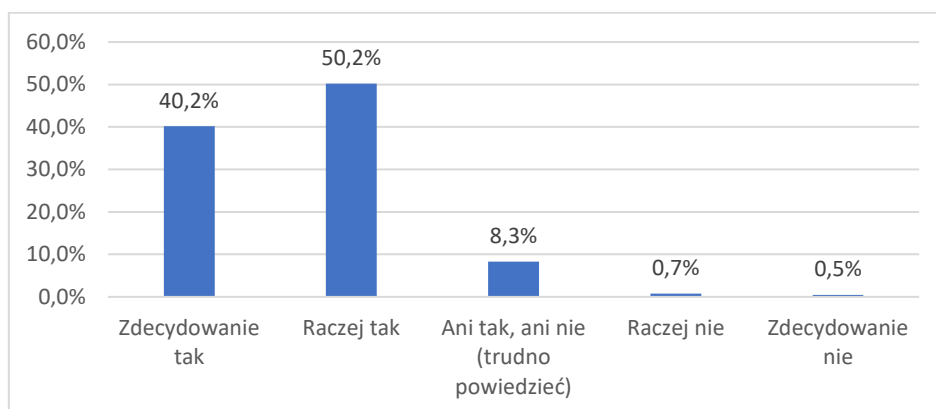
Zdecydowana większość nauczycieli pamięta, że brało udział w szkoleniach w ramach projektu „Cybernauci” (jest to 92% badanych) – (por. Wykres 52).

Wykres 52. Rozkład odpowiedzi nauczycieli na pytanie „Czy brał/brała Pan/Pani udział w szkoleniach dotyczących bezpiecznego i kreatywnego korzystania z Internetu pt. „Cybernauci”?” N = 445



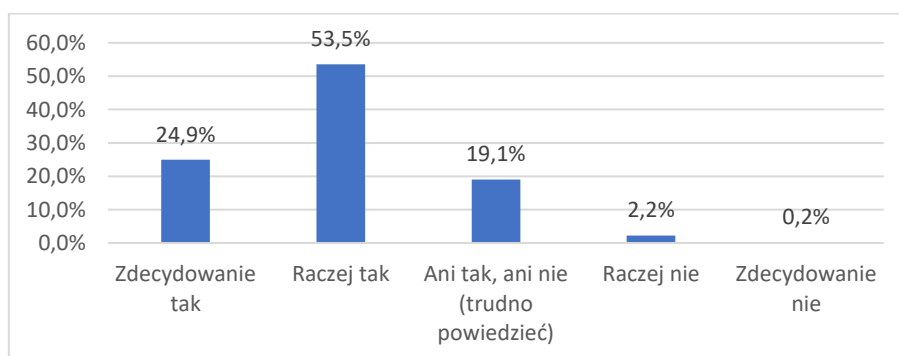
Nauczyciele pozytywnie ocenili udział w szkoleniu w ramach projektu „Cybernauci”. Zdecydowana większość stwierdziła, że dzięki szkoleniu wiedzą więcej na temat bezpiecznego korzystania z Internetu (90,4% - suma odpowiedzi „Zdecydowanie tak” oraz „Raczej tak”) por. Wykres 53.

Wykres 53. Rozkład odpowiedzi nauczycieli na pytanie „Proszę powiedzieć, czy dzięki szkoleniu „Cybernauci” wie Pan/Pani teraz więcej na temat bezpiecznego korzystania z Internetu?” N = 408



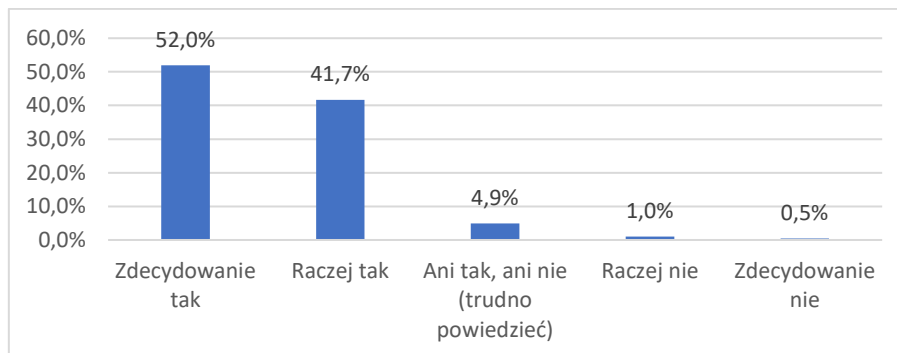
Zdaniem większości badanych nauczycieli udział w szkoleniach w ramach projektu „Cybernauci” przyczynił się do zwiększenia ich bezpieczeństwa w Internecie (78,4% - suma odpowiedzi „Zdecydowanie tak” oraz „Raczej tak”).

Wykres 54. Rozkład odpowiedzi nauczycieli na pytanie „Czy Pana/Pani zdaniem dzięki udziałowi w szkoleniu „Cybernauci” czuje się Pan/Pani teraz w Internecie bezpieczniejszy/bezpieczniejsza?” N = 409



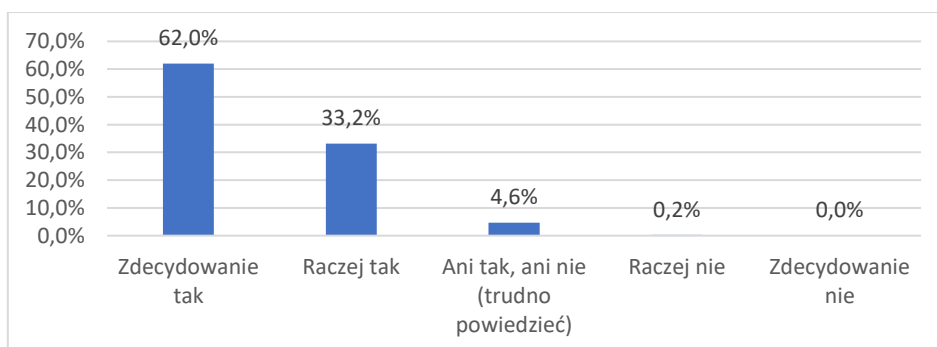
Niemal wszyscy badani nauczyciele stwierdzili, że zajęcia były prowadzone w interesujący sposób (por. Wykres 55).

Wykres 55. Rozkład odpowiedzi nauczycieli na pytanie „Czy uważa Pan/Pani, że zajęcia były prowadzone w interesujący sposób?” N = 410



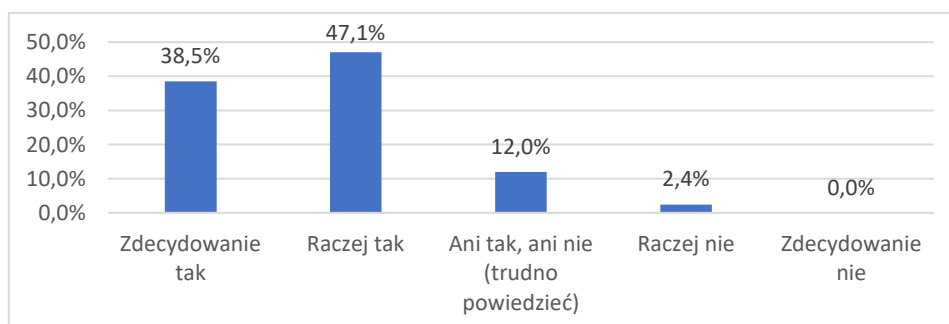
Na pytanie o to, czy zdaniem nauczycieli tego typu szkolenia są potrzebne innym nauczycielom zdecydowana większość (95% - suma odpowiedzi „Zdecydowanie tak” oraz „Raczej tak”) odpowiedziała twierdząco (por. Wykres 56)

Wykres 56. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie „Czy uważa Pan/Pani, że tego typu szkolenia są potrzebne innym nauczycielom?” N = 410



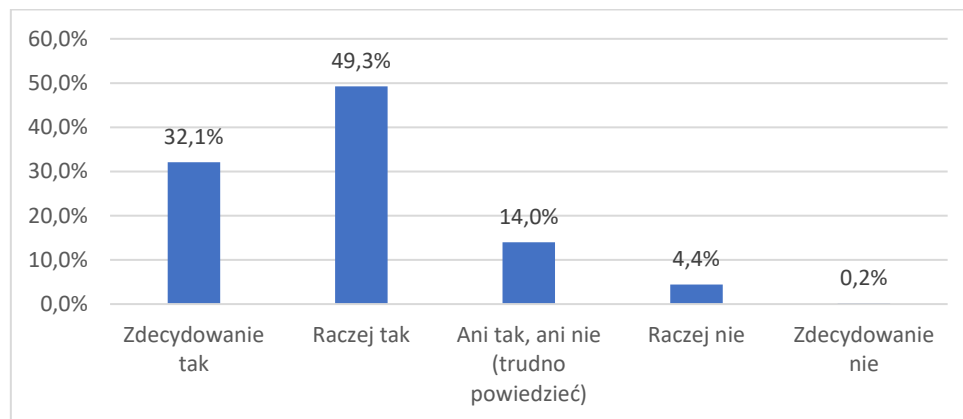
Na pytanie o to, czy nauczyciele poznali pozytywne sposoby wykorzystania Internetu zdecydowana większość wybrała odpowiedź „Raczej tak” oraz „Zdecydowanie tak” (por. Wykres 45).

Wykres 57. Rozkład odpowiedzi nauczycieli na pytanie „Czy dzięki szkoleniu poznał/poznała Pan/Pani pozytywne sposoby wykorzystania Internetu?” N = 410



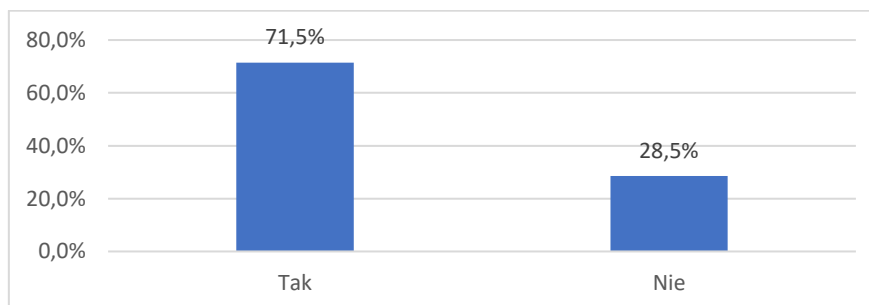
Zdecydowana większość nauczycieli uczestniczących w warsztatach stwierdziła, że udział w szkoleniu przyczynił się do poznania przez nich wspólnych sposobów wykorzystania Internetu z ich uczniami do nauki (por. Wykres 58).

Wykres 58. Rozkład odpowiedzi nauczycieli na pytanie „Czy dzięki szkoleniu poznał/poznała Pan/Pani sposoby wspólnego wykorzystania Internetu ze swoim uczniami do nauki?” N = 408



Nauczyciele byli tą kategorią badanych, którzy brali najczęściej udział w innych szkoleniach (71,5%) – por. Wykres 59

Wykres 59. Rozkład odpowiedzi na pytanie „Czy brał/brała Pan/Pani udział w innych szkoleniach dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu organizowanych przez szkołę?” N = 382



Spis wykresów

Wykres 1. Przyrost wiedzy w zakresie tematyki bezpiecznego korzystania z Internetu wśród uczniów (skala 1-5, gdzie 1 oznacza bardzo niski przyrost wiedzy, a 5 bardzo wysoki). N = 44622.....	20
Wykres 2. Przyrost wiedzy w zakresie tematyki bezpiecznego korzystania z Internetu wśród rodziców (skala 1-5, gdzie 1 oznacza bardzo niski przyrost wiedzy, a 5 bardzo wysoki). N = 15463.....	21
Wykres 3. Przyrost wiedzy w zakresie tematyki bezpiecznego korzystania z Internetu wśród nauczycieli (skala 1-5, gdzie 1 oznacza bardzo niski przyrost wiedzy, a 5 bardzo wysoki). N = 14615 .	21
Wykres 4. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy I – III) na pytanie „Jak często korzystasz z Internetu?”	23
Wykres 5. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy I – III) na pytanie „Czy znasz poniższe zagrożenia związane z korzystaniem z Internetu?”	23
Wykres 6. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy I – III) na pytanie „Czy znane Ci są poniższe działania i zachowania związane z bezpiecznym korzystaniem z Internetu?”	24
Wykres 7. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy I – III) na pytanie „Czy brałeś/brałaś udział w szkoleniach dotyczących bezpiecznego i kreatywnego korzystania z Internetu o nazwie „Cybernauci”?”	24
Wykres 8. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy I – III) na pytanie „Powiedz mi proszę, czy dzięki szkoleniu "Cybernauci" wiesz teraz więcej na temat bezpiecznego korzystania z Internetu?”	25
Wykres 9. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy I-III) na pytanie „Czy dzięki udziałowi w szkoleniu czujesz się teraz w Internecie bezpieczniejszy?”	25
Wykres 10. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy I – III) na pytanie „Czy uważasz, że zajęcia były prowadzone w interesujący sposób?”	25
Wykres 11. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy I-III) na pytanie „Czy uważasz, że tego typu szkolenia są potrzebne Twoim rówieśnikom?”	26
Wykres 12. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy I-III) na pytanie „Czy dzięki szkoleniu poznałeś/poznałaś pozytywne i kreatywne sposoby wykorzystania Internetu?”	26
Wykres 13. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy I-III) na pytanie „Czy brałeś/brałaś udział w innych szkoleniach dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu organizowanych przez Twoją szkołę?”	26
Wykres 14. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy IV – VII oraz gimnazjalne) na pytanie „Jak często korzystasz z Internetu?” N = 939.....	27
Wykres 15. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy IV – VII oraz gimnazjalne) na pytanie „Czy znasz poniższe zagrożenia związane z korzystaniem z Internetu?” N = 939	28
Wykres 16. Wysoki poziom wiedzy uczniów (klasy IV-VII oraz gimnazjalne) na temat zagrożeń związanych z korzystaniem z Internetu – porównanie badań ex-ante oraz ex-post.....	29
Wykres 17. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy IV – VII oraz gimnazjalne) na pytanie „Czy znane Ci są poniższe działania i zachowania związane z bezpiecznym korzystaniem z Internetu?”	30
Wykres 18. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy IV – VII oraz gimnazjalne) na pytanie „Czy brałeś/brałaś udział w szkoleniach dotyczących bezpiecznego i kreatywnego korzystania z Internetu o nazwie „Cybernauci”?” N = 911	30
Wykres 19. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy VI – VII oraz gimnazjalne) na pytanie „Powiedz mi proszę, czy dzięki szkoleniu "Cybernauci" wiesz teraz więcej na temat bezpiecznego korzystania z Internetu?” N = 594.....	31
Wykres 20. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy VI-VII oraz gimnazjalne) na pytanie „Czy dzięki udziałowi w szkoleniu czujesz się teraz w Internecie bezpieczniejszy?” N = 596	31
Wykres 21. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy VI – VII oraz gimnazjalne) na pytanie „Czy uważasz, że zajęcia były prowadzone w interesujący sposób?” N = 598.....	31

Wykres 22. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy VI-VII oraz gimnazjalne) na pytanie „Czy uważasz, że tego typu szkolenia są potrzebne Twoim rówieśnikom?” N = 598	32
Wykres 23. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy IV-VII oraz gimnazjalne) na pytanie „Czy dzięki szkoleniu poznałeś/poznałaś pozytywne i kreatywne sposoby wykorzystania Internetu?” N = 598 ...	32
Wykres 24. Rozkład odpowiedzi uczniów (klasy IV-VII oraz gimnazjalne) na pytanie „Czy brałeś/brałaś udział w innych szkoleniach dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu organizowanych przez Twoją szkołę?” N = 555	33
Wykres 25. Rozkład odpowiedzi uczniów (szkoła ponadgimnazjalna) na pytanie „Jak często korzystasz z Internetu?” N = 242.....	33
Wykres 26. Rozkład odpowiedzi uczniów (szkoła ponadgimnazjalna) na pytanie „Czy znasz poniższe zagrożenia związane z korzystaniem z Internetu?” N = 242	34
Wykres 27. Wysoki poziom wiedzy uczniów (szkoła ponadgimnazjalna) na temat zagrożeń związanych z korzystaniem z Internetu – porównanie badań ex ante oraz ex post.....	35
Wykres 28. Rozkład odpowiedzi uczniów (szkoła ponadgimnazjalna) na pytanie „Czy znane Ci są poniższe działania i zachowania związane z bezpiecznym korzystaniem z Internetu?” N = 242.....	36
Wykres 29. Rozkład odpowiedzi uczniów (szkoła ponadgimnazjalna) na pytanie „Czy brałeś/brałaś udział w szkoleniach dotyczących bezpiecznego i kreatywnego korzystania z Internetu o nazwie „Cybernauci”?” N = 188	36
Wykres 30. Rozkład odpowiedzi uczniów (szkoła ponadgimnazjalna) na pytanie „Powiedz mi proszę, czy dzięki szkoleniu "Cybernauci" wiesz teraz więcej na temat bezpiecznego korzystania z Internetu?” N = 161	37
Wykres 31. Rozkład odpowiedzi uczniów (szkoła ponadgimnazjalna) na pytanie „Czy dzięki udziałowi w szkoleniu czujesz się teraz w Internecie bezpieczniejszy?” N = 160.....	37
Wykres 32. Rozkład odpowiedzi uczniów (szkoła ponadgimnazjalna) na pytanie „Czy uważasz, że zajęcia były prowadzone w interesujący sposób?” N = 161.....	38
Wykres 33. Rozkład odpowiedzi uczniów (szkoła ponadgimnazjalna) na pytanie „Czy uważasz, że tego typu szkolenia są potrzebne Twoim rówieśnikom?” N = 161	38
Wykres 34. Rozkład odpowiedzi uczniów (szkoła ponadgimnazjalna) na pytanie „Czy dzięki szkoleniu poznałeś/poznałaś pozytywne i kreatywne sposoby wykorzystania Internetu?” N = 161	38
Wykres 35. Rozkład odpowiedzi uczniów (szkoła ponadgimnazjalna) na pytanie „Czy brałeś/brałaś udział w innych szkoleniach dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu organizowanych przez Twoją szkołę?” N = 242	39
Wykres 36. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie „Jak często korzysta Pan/Pani z Internetu do celów zawodowych lub prywatnych?” N = 154.....	39
Wykres 37. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie „Jak ocenia Pan/Pani swoją wiedzę o następujących zagrożeniach i ryzykach związanych z korzystaniem z Internetu.” N = 154.....	40
Wykres 38. Wysoki poziom wiedzy rodziców na temat zagrożeń związanych z korzystaniem z Internetu – porównanie badań ex ante oraz ex post.	41
Wykres 39. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie „W jakim stopniu znane są Panu/Pani następujące działania i zachowania związane z bezpiecznym korzystaniem z Internetu?” N = 154.....	41
Wykres 40. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie „Czy brał/brała Pan/Pani udział w szkoleniach dotyczących bezpiecznego i kreatywnego korzystania z Internetu pt. „Cybernauci”?” N = 132	42
Wykres 41. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie „Proszę powiedzieć, czy dzięki szkoleniu "Cybernauci" wie Pan/Pani teraz więcej na temat bezpiecznego korzystania z Internetu?”	42
Wykres 42. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie „Czy Pana/Pani zdaniem dzięki udziałowi w szkoleniu "Cybernauci" czuje się Pan/Pani teraz w Internecie bezpieczniejszy/bezpieczniejsza?”	42

Wykres 43. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie „Czy uważa Pan/Pani, że zajęcia były prowadzone w interesujący sposób?”	43
Wykres 44. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie „Czy uważa Pan/Pani, że tego typu szkolenia są potrzebne innym rodzicom?”	43
Wykres 45. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie „Czy dzięki szkoleniu poznał/poznała Pan/Pani pozytywne sposoby wykorzystania Internetu?”	43
Wykres 46. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie „Czy dzięki szkoleniu poznał/poznała Pan/Pani sposoby wspólnego wykorzystania Internetu ze swoim dzieckiem/podopiecznym do nauki lub zabawy?”	44
Wykres 47. Rozkład odpowiedzi na pytanie „Czy brał/brała Pan/Pani udział w innych szkoleniach dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu organizowanych przez szkołę?” N = 131.....	44
Wykres 48. Rozkład odpowiedzi nauczycieli na pytanie „Jak często korzysta Pan/Pani z Internetu do celów zawodowych lub prywatnych?” N = 471.....	45
Wykres 49. Rozkład odpowiedzi nauczycieli na pytanie „Jak ocenia Pan/Pani swoją wiedzę o następujących zagrożeniach i ryzykach związanych z korzystaniem z Internetu.” N = 154.....	45
Wykres 50. Wysoki poziom wiedzy nauczycieli na temat zagrożeń związanych z korzystaniem z Internetu – porównanie badań ex ante oraz ex post.	46
Wykres 51. Rozkład odpowiedzi nauczycieli na pytanie „W jakim stopniu znane są Panu/Pani następujące działania i zachowania związane z bezpiecznym korzystaniem z Internetu?” N = 473	47
Wykres 52. Rozkład odpowiedzi nauczycieli na pytanie „Czy brał/brała Pan/Pani udział w szkoleniach dotyczących bezpiecznego i kreatywnego korzystania z Internetu pt. „Cybernauci”?” N = 445	48
Wykres 53. Rozkład odpowiedzi nauczycieli na pytanie „Proszę powiedzieć, czy dzięki szkoleniu "Cybernauci" wie Pan/Pani teraz więcej na temat bezpiecznego korzystania z Internetu?” N = 408..	48
Wykres 54. Rozkład odpowiedzi nauczycieli na pytanie „Czy Pana/Pani zdaniem dzięki udziałowi w szkoleniu "Cybernauci" czuje się Pan/Pani teraz w Internecie bezpieczniejszy/bezpieczniejsza?” N = 409.....	48
Wykres 55. Rozkład odpowiedzi nauczycieli na pytanie „Czy uważa Pan/Pani, że zajęcia były prowadzone w interesujący sposób?” N = 410	49
Wykres 56. Rozkład odpowiedzi rodziców na pytanie „Czy uważa Pan/Pani, że tego typu szkolenia są potrzebne innym nauczycielom?” N = 410.....	49
Wykres 57. Rozkład odpowiedzi nauczycieli na pytanie „Czy dzięki szkoleniu poznał/poznała Pan/Pani pozytywne sposoby wykorzystania Internetu?” N = 410	49
Wykres 58. Rozkład odpowiedzi nauczycieli na pytanie „Czy dzięki szkoleniu poznał/poznała Pan/Pani sposoby wspólnego wykorzystania Internetu ze swoim uczniami do nauki?” N = 408.....	50
Wykres 59. Rozkład odpowiedzi na pytanie „Czy brał/brała Pan/Pani udział w innych szkoleniach dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu organizowanych przez szkołę?” N =382.....	50